

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanda
dəhşət -
zorakılığa
məruz qalan
5 yaşlı qız
QİÇS-ə
yoluxdurulub
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 iyun 2017-ci il Cümə axşamı № 116 (6730) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ordumuz düşmənin atəş nöqtəsini məhv etdi

Ermenistan silahlı qüvvələri itki verib; işğalçı ordunun cəbhə xəttindəki video-müşahidə vasitəsi ələ keçirilib

yazısı səh.2-də

Qarışan dünya və Azərbaycanın seçdiyi yol...

yazısı səh.8-də

Bank sektorunda kritik durum

yazısı səh.3-də

Əhəmiyyətini itirən beynəlxalq qurumlar - onlar niyə ləğv edilmir...

yazısı səh.4-də

Terrorun "Messi"si: əl-Bağdadi hələ də topla oynayır...

yazısı səh.10-da

Rusiya Qarabağda nə istəyir: müharibə, sülh, yoxsa nisbi sakitlik?

yazısı səh.11-də

Xanımlar kosmetoloq qapılarında həyatlarını necə riskə qoyur - ilgincliklər

yazısı səh.15-də

Azərbaycanda hansı ölkənin güclənməsi faydamızdır?

yazısı səh.7-də

Moskva qasırgasına ölkəmiz nə dərəcədə hazırdır...

yazısı səh.15-də

Ramazan ayının 6-cı günü

İftar 20.21 İmsaq 03.14-dək (QMI)
6-cı günün duası: "İlahi, mənə bu gün Sənin sözündən çıxıb, günah etməklə xar və zəlil etmə! Qəzəb şallaqları ilə mənə vurma! Mənə bu gün qəzəbinə səbəb olan günahlardan Öz minnət və qüdrətinlə uzaqlaşdır! Ey, arzu edənlərin son Arzusul!"

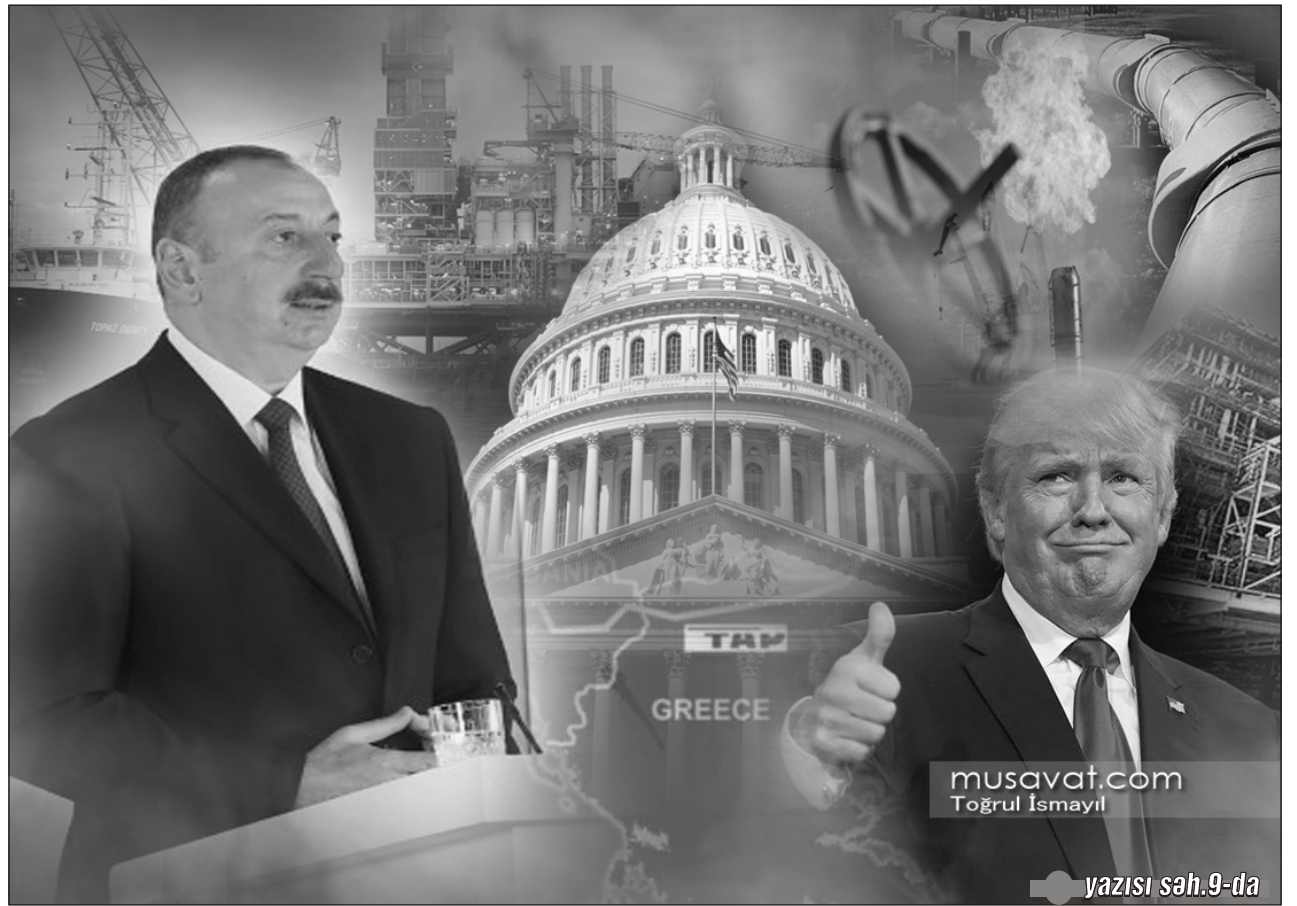
İftar duası: "Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sənə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sənə təvəkkül edirəm. Ey başlısayan Allah, günahlarımı bağışla".
ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN!

Okeanın o tayından Qarabağ ismarışı

AĞ EVDƏN İLHAM ƏLİYEVƏ İKİNCİ

DƏSTƏK MESAJI: "YANINIZDAYIQQ..."

Amerika prezidenti qısa zamanda azərbaycanlı həmkarına növbəti məktubunu göndərdi; **prezident İlham Əliyev**: "ABŞ-ın dəstəyini yüksək qiymətləndiririk..."

musavat.com
Togrul Ismayil

yazısı səh.9-da

Azərbaycanda cərimələr kəskin şəkildə artırıldı

Milli Məclis dövlət başçısının şərəf və ləyaqətini ləkələməyə görə cəzaları sərtləşdirdi yazısı səh.5-də

Elman Rüstəmovun manat proqnozu özünü doğruldacaqmı...
yazısı səh.3-də

Zahid Oruc: "Gürcüstan Azərbaycan əleyhinə mübarizə məkanına cevrilməli deyil"
yazısı səh.4-də

Polisin ölümünə səbəb olan qəzani Kəbirə Məmmədovanın qardaşı oğlu törədi
yazısı səh.12-də

1 iyun 2017

“Azərbaycan regionda enerji təhlükəsizliyinin təminatçısına çevrilib” - prezident İlham Əliyev

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev XXIV Beynəlxalq “Xəzər Neft və Qaz” sergi və konfransının iştirakçılara məktub ünvanlayıb.

APA-nın məlumatına görə, məktubda deyilir:

“Hörmətli sergi və konfrans iştirakçıları! Sizi XXIV Beynəlxalq “Xəzər Neft və Qaz” sergi və konfransının açılış münasibətilə səmimi qəlbən salamlayıram, hər birinizə cəsarət və işlərinizdə müvəffəqiyyətlər arzulayıram. “Xəzər Neft və Qaz” sergisinin bünövrəsinin qoyulması və xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə işlənilən yeni neft strategiyasının elan olunması eyni vaxta - 1994-cü ilə təsadüf edir. Məhz həmin il bağlanan “Əsrin müqaviləsi” sayəsində Xəzər dənizinin nəhəng enerji potensialının xarici şirkətlərlə birlikdə mənimsənilməsinə başlanılıb və keçən müddətdə Azərbaycan özünün neft sənayesində ardıcıl, məqsədyönlü siyasətinin nəticəsi olaraq regionda enerji təhlükəsizliyinin təminatçısına çevrilib.

Bu gün ölkəmiz beynəlxalq aləmdə etibarlı tərəfdaş kimi tanınır. Biz özümüzü gütdürdüyümüz bütün öhdəlikləri yerinə yetirməklə yanaşı, xarici sərmayədarlar üçün də əlverişli şərait yaratmışıq. Azərbaycanın dünyanın ən iri şirkətləri ilə imzaladığı sazişlərlə başlayan dinamik yüksəliş yolu onun Avrasiyanın enerji təhlükəsizliyi üzrə layiqli tərəfdaş olduğunu sübuta yetirib. Ötən dövrdə ölkəmiz neft siyasətində davamlı artan xətt üzrə inkişaf tempi nümayiş etdirərək, həm global transmilli layihələrin təşəbbüskarı, həm də onların əsas icraçısı olub. “Şahdəniz” layihəsinin işlənməsinin ikinci mərhələsi, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin genişləndirilməsi, həmçinin TANAP və TAP layihələri respublikamızın mövqeyini və global tərəfdaşlığı daha da möhkəmləndirən uğurlu addımlardır.

“Xəzər Neft və Qaz” sergi və konfransı Azərbaycanın iştirakı ilə həyata keçirilən layihələrin beynəlxalq işgüzar dairələrə çatdırılması baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. Ənənəvi olaraq Bakı şəhərində təşkil edilən bu mötəbər tədbir ölkəmizin neft sənayesinə və ümumən enerji sahəsinə böyük marağın göstəricisidir. Əminəm ki, tədbirin çərçivəsində geniş müzakirələr və dolğun təhlillər aparılacaq, faydalı əməkdaşlığımızın bundan sonrakı illərdə də inkişafının təmin olunması üçün yeni layihələr hazırlanacaq və səmərəli təkliflər irəli sürüləcək. Həminə gələcək fəaliyyətinizdə nailiyyətlər, ölkələrinizə sülh və əmin-amanlıq arzu edirəm”.

“ABŞ-ın Cənub Qaz Dəhlizi ilə bağlı mövqeyinə sadıqlığı bizim üçün vacibdir” - Natiq Əliyev

Energetika naziri Natiq Əliyev XXIV Beynəlxalq “Xəzər Neft və Qaz-2017” sergi və konfransı çərçivəsində Bakıda səfərdə olan ABŞ dövlət katibinin köməkçisinin enerji diplomatiyası üzrə müavini xanım Robin Danniyanı qəbul edib.

Nazirliyin mətbuat xidmətindən “APA-Economics”ə verilən məlumata görə, N.Əliyev tədbirdə iştirakına və ABŞ prezidenti Donald Trampın Azərbaycana dəstəyini ifadə edən məktubuna görə R.Danniyanı təşəkkürünü bildirib. O, ABŞ prezidentinin iki ölkə arasında tərəfdaşlıq münasibətlərini, Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin təminatı istiqamətində səylərini yüksək qiymətləndirməsinin və “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinə dəstəyini əks etdirən fikirlərinin ölkəmizə hörmət göstəricisi kimi qəbul edildiyini vurğulayıb: “ABŞ regionda bütün enerji layihələrinə həmişə güclü dəstəyini nümayiş etdirib və Amerika hökumətinin bu mövqeyi heç vaxt dəyişməyib. Rəsmi Vaşinqtonun “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsi ilə bağlı mövqeyinə sadıqlığı bizim üçün vacibdir”, - deyə nazir qeyd edib.

N.Əliyev layihənin gedişatı və gələcək inkişaf istiqamətləri barədə fikirlərini qonaqla bölüşüb.

R.Danniyan isə serginin yüksək səviyyədə təşkil ilə əlaqədar təbrikini çatdıraraq, belə tədbirlərin müasir texnologiyaların və təcrübələrin mübadiləsi üçün əlverişli platforma olduğunu deyib. O, Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərat Şurası çərçivəsində nazirlərin üçüncü görüşündə və bu sergide iştirakını Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinə töhfə verən siyasətinə ABŞ-ın münasibətinin göstəricisi olduğunu söyləyib. Ölkəsinin əsas prioritetlərindən biri kimi Cənub Qaz Dəhlizini diqqət mərkəzində saxladığını deyərək, perspektivdə Türkmənistanın layihəyə qoşulma imkanları ilə maraqlanıb.

Bundan başqa, görüşdə Azərbaycanda Neft-Qaz Emalı və Neft-Kimya Kompleksi və Heydər Əliyev adına neft emalı zavodunun yenidən qurulması layihələrində ABŞ şirkətlərinin iştirakının vacibliyi müzakirə edildi. ABŞ dövlət katibinin köməkçisinin enerji diplomatiyası üzrə müavini həmçinin OPEC-ə üzv və qeyri-üzv dövlətlərin Vyana görüşü və neft bazarının inkişaf tendensiyaları ilə maraqlanıb.

Toplantıda Azərbaycan-ABŞ enerji əməkdaşlığının digər istiqamətləri üzrə də müzakirələr aparılıb.

Ordumuz düşmənin atəş nöqtəsini məhv etdi

Ermənistan silahlı qüvvələri itki verib; işğalçı ordunun cəbhə xəttindəki video-müşahidə vasitəsi ələ keçirilib

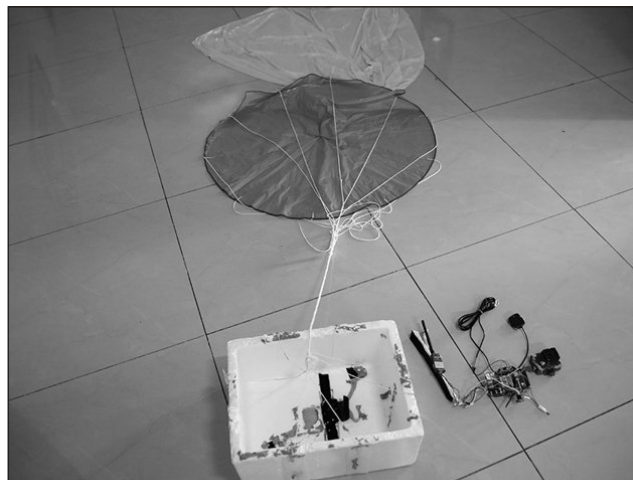
Cəbhənin Füzuli-Xocavənd istiqamətində mövqelərini atəşə tutan Ermənistan silahlı qüvvələrinin uzunmüddətli atəş nöqtəsi bölmələrimiz tərəfindən məhv edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Düşmən itkilərə məruz qalıb. Ermənistan-Azərbaycan qoşunlarının qarşıdurma xəttində, düşmən mövqələrindən birində quraşdırılmış video-müşahidə vasitəsi bölmələrimiz tərəfindən xüsusi üsulla ələ keçirilib.

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən verilən məlumatda bildirilir ki, qurğunun ilkin araşdırılması nəticəsində onun hava şarı (zond), kiçik həcmli paraşüt, penoplast qutunun içərisinə yerləşdirilmiş kamera, müxtəlif ötürücü antena və naqillərdən ibarət olmaqla kустar üsulla hazırladığı müəyyən edilib.

Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin qoşunların qarşıdurma xəttindəki postlarının guya ABŞ istehsalı olan ən müasir video-müşahidə vasitələri ilə təmin olunması barədə verdikləri bəyanatların mif olduğu və Ermənistanın daxili auditoriyasına hesablandığı bir daha təsdiqlənib.

“Terrorizmlə mübarizədə Azərbaycanla birgə fəaliyyət göstəririk” - ABŞ səfiri

“Cənub Qaz Dəhlizi Avropada enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına və rəqabətliyin artırılmasına yönəlib”.

APA-nın məlumatına görə, bu sözləri ABŞ-ın Azərbaycandakı səfiri Robert Sekuta Bakıda keçirilən Neft və Qaz Sergisi çərçivəsində ABŞ və Böyük Britaniya səfirlikləri tərəfindən təşkil edilən qəbul zamanı deyib. O xatırladı ki, bu gün sergide ABŞ prezidenti Donald Trampın məktubunu oxuyub və məktubda Azərbaycanın ABŞ-ın tərəfdaşı olduğu qeyd edilib: “Azərbaycanda keçirilən iqtisadi islahatların əsas məqsədi Azərbaycan xalqının rifahının yaxşılaşdırılmasıdır. Biz terrorizmlə mübarizədə Azərbaycanla birgə fəaliyyət göstəririk. Donald Trampın məktubunda da qeyd olunub ki, biz münasibətlərini Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli sahəsində bir araya gətirmək səylərimizə sadıq. O bildirib ki, ABŞ Azərbaycan xalqının yanındadır. Biz iqtisadiyyat, təhlükəsizlik və demokratik prinsiplər sahəsində əməkdaşlığı davam etdirməyə hazırıq”.

Tündlüyü 5 faizdən çox olan spirtli içkilərin reklamı məhdudlaşdırılır

Milli Məclisin iclasında “Üzümçülük və şərabçılıq haqqında” Qanuna yeni 15-1 (şərabçılıq məhsullarının reklamı) maddəsinin əlavə edilməsi müzakirə olunub. APA-nın xəbərinə görə, yeni maddəyə əsasən aşağıdakı reklam daşıyıcılarında şərabçılıq məhsullarının reklamı yerləşdirilə bilməz:

- Tündlüyü 5 faizdən yuxarı olan şərabçılıq məhsullarının reklamı telekommunikasiya qurğularında, dövrü mətbu nəşrin üz və arxa qabığında, internet informasiya ehtiyatlarının ön səhifəsində;

- Yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün nəzərdə tutulmuş mətbu nəşrlərdə, audio və video materiallarda;

- Nəqliyyat vasitələrinin üzərində, habelə onların fəaliyyətini təmin edən binaların, qurğuların üzərində və daxilində (alkoqollu içkilərin pərakəndə satışının həyata keçirildiyi yerlər istisna olunmaqla).

Maddədə o da göstərilir ki, tündlüyü 5 faizdən yuxarı olan şərabçılıq məhsullarının reklamının açıq məkanda yerləşdirilməsi qadağandır. Bildirilir ki, şərabçılıq məhsulları nümunələrinin paylaşılması və dequstasiyası ilə müşayiət olunan reklam aksiyalarının keçirilməsinə yalnız onların pərakəndə satış yerlərində, ixtisaslaşmış serqilərin dequstasiya zallarında icazə verilir. Bu reklam aksiyasında yetkinlik yaşına çatmayanlara şərabçılıq məhsullarını pulsuz paylaşmaq, alkoqollu içki nümunələrini dequstasiya üçün təklif etmək qadağandır.

Tündlüyü 5 faizdən yuxarı olan şərabçılıq məhsullarının reklamı ondan həddən artıq istifadənin sağlamlıq üçün zərərli olması barədə xəbərdarlığa müşayiət olunmalıdır. Bu xəbərdarlığa reklam sahəsinin 10 faizindən az olmayaraq yer ayrılmalıdır. Layihəni təqdim edən deputat Eldar Quliyev bildirib ki, sənəddəki dəyişikliklər “Reklam haqqında” Qanuna uyğunlaşdırılır, eyni zamanda tündlüyü 5 faizdən artıq olan spirtli içkilərin hədiyyə edilməsi də qadağan olunur.

Layihə səsə qoyularaq qəbul edilib.

Müdafiə naziri NATO generalı ilə görüşüb

Mayın 31-də Azərbaycanın müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov NATO-nun Türkiyənin İzmir şəhərində yerləşən Quru Qoşunları Komandanlığının Qərargah rəisi diviziya generalı Erhan Uzun ilə görüşüb.

Müdafiə Nazirliyindən APA-ya bildirilib ki, görüşdə Azərbaycanın NATO ilə əməkdaşlığı, ölkəmizin beynəlxalq sülhməramlı əməliyyatlara verdiyi töhfə, təhlükəsizlik məsələləri, regionda baş verən hərbi-siyasi proseslər və digər mövzularda bağlı müzakirələr aparılıb.

Əməliyyat imkanları Konsepsiyası proqramı çərçivəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin motoatıcı taborunun 2-ci səviyyəli NATO qiymətləndirməsi təlimi ilə əlaqədar ölkəmizdə səfərdə olan E. Uzun Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin NATO və tərəfdaş dövlətlərlə uzlaşma səylərini, həmçinin beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin bərqərar olunmasına ölkəmizin verdiyi töhfəni yüksək qiymətləndirdiyini xüsusi vurğulayıb.

Əfqan Muxtarlı barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib

Səbəyl Rayon Məhkəməsində Əfqan Muxtarlı barəsində həbs-qətimkan tədbirinin seçilməsi ilə bağlı təqdimata baxılıb.

APA-nın xəbərinə görə, hakim Rauf Əhmədovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə onun barəsində 3 aylıq həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

İttihama görə, Ə. Muxtarlı mayın 29-da saat 22.40 radələrində Balakən rayonu ərazisində Azərbaycan dövlət sərhədini qanunsuz keçdikdən sonra Dövlət Sərhəd Xidmətinin əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb. Saxlanılarkən Ə. Muxtarlı xidmət əməkdaşlarına müqavimət göstərib. Ə. Muxtarlı inzibati qaydada tutularaq üzərinə şəxsi axtarış keçirilib, ondan külli miqdarda nağd pul vəsaiti və digər əşyalar aşkarlanaraq götürülüb.

Ona qarşı Cinayət Məcələsinin 318-ci (dövlət sərhədini qanunsuz olaraq keçmə), 206-cı (qaçaqmalçılıq) və 315.2-ci (hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə) maddələri üzrə ittiham irəli sürülüb.

"Milli valyutamızın ilin sonunadək ucuzlaşması gözlənilir. Manatın möhkəmlənməsi ehtimalı zəifləməsi ehtimalından daha çoxdur". Bu sözləri Mərkəzi Bankın (AMB) İdarə Heyətinin sədri Elman Rüstəmov ötən gün Bakıda İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi (İİTKM) və Azərbaycanın Amerika Ticarət Palatasının ("AmCham-Azerbaijan") birgə təşkilatçılığı ilə "İqtisadi islahatlar: Öldə edilmiş nəticələr və tövsiyələr" mövzusunda keçirilən konfransda bildirdi.

Baş bankirin sözlərinə görə, Maliyyə Sabitliyi Şurası tərəfindən planlaşdırılan tədbirlər nəticəsində bu ilin əvvəlində üzən məzənnə rejiminə keçid edilib: "Bu tarixçə hamıya yaxşı məlumdur. Artıq 5 aya yaxındır ki, ölkədə üzən məzənnə rejimi siyasəti yürüdü. Mən tam məsuliyyətlə deyə bilərəm ki, bu gün Mərkəzi Bank manatın məzənnəsinin üzəməsinə hər hansı bir müdaxilə etmir, tənzimləmə aparılmır. Lakin bəzi spesifik addımlar barədə də danışmaq istədim. Üzən məzənnəyə keçid müəyyən destabilizasiya ilə müşayiət olundu. Hətta bəzi məqamlarda manatın məzənnəsi 1,92 səviyyəsində qaldı. Digər qonşu ölkələrdə də bu proses analoji xətt üzrə cərəyan edib. Lakin yaradılmış makroiqtisadi çərçivə bizə imkan verdi ki, tez bir zamanda manatın məzənnəsinin kəskin tərəddüdünün qarşısını ala. Bazardakı tələb və təklif arasındakı balans bunu tənzimlədi. Bundan sonra manat möhkəmlənməyə başladı və pik həddə (1,92 - red.) müqayisədə 11% ucuzlaşdı. İlin əvvəlindən isə manat 4% bahalaşdı. Hazırda valyuta bazarı normal fəaliyyət göstərir. Keçən illərdə olduğu kimi hazırda valyuta bazarında defisit yoxdur. İqtisadi fəaliyyət iştirakçıları və aktorlar özlərinin valyutaya olan tələb-

lərini tam ödəyirlər. Bu gün valyuta bazarı tələb yox, təklif bazarıdır. Biznes, banklar, bazar iştirakçıları hiss edirlər ki, manatın möhkəmlənməsinin öz təzyiqləri mövcuddur. Ölkənin orta və uzunmüddətli maraqlarını nəzərə alaraq deyə bilərik ki, manatın çox güclənməsi doğru olmazdı. Çünki bu proses tədiyyə balansını üçün problemlər yarada bilər. Ümumilikdə, manatın korreksiyası prosesi zamanı milli valyutamızın əsas ticarət tərəfdaşlarımızın valyutalarından ibarət səbətlə nisbətən məzənnəsi - real məzənnəsi 50%-dən çox zəifləyib. Bu, ixracatçılarımız üçün çox böyük üstünlük verib".

Elman Rüstəmovun bu çıxışında yer alan məqamları şərh edən iqtisadçı ekspert Vüqar Bayramov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, manatın növbəti dövrlərdə necə dəyişməsinə Mərkəzi Bankın təsir imkanları qalmaqdadır: "Manatla bağlı liberal məzənnə siyasətinə keçilib. Məzənnə bazar tərəfindən müəyyənləşir. Buna baxmayaraq, Mərkəzi Bank yenə də aparıcı mövqedədir. Mərkəzi Bank manat bazasını, eləcə də hərəcə çıxarılan valyutanın həcmi müəyyənləşdirmək imkanına malikdir. Nəticə etibarilə bazarda təklifə və tələbə belə təsir göstərir. Bu baxımdan, növbəti dövrdə manatın məzənnəsinin necə müəyyənləşməsi ma-

Elman Rüstəmovun manat

proqnozu özünü doğruldacaqmı...

Ekspertlər ilin sonuna qədər manatın məzənnəsinin necə dəyişəcəyindən danışdılar

nat bazasının necə dəyişməsinə əsaslı olacaq. Bu gün manatın kursu ilə manat bazasının həcmi arasında kifayət qədər ciddi bir əlaqə var. Azərbaycanda manat bazasının həcmi 6,5 milyard manata yaxınlaşdı. Birinci rübdə 600 milyon manat əsginaz valyuta hərəcələri vasitəsilə dövrüyədən çıxarıldı. O baxımdan, bazardakı manat bazasının ümumdaxili məhsulda payı 13 faizdir".

İqtisadçının sözlərinə görə, bu göstərici üzrə Azərbaycan əksər ölkələrdən geridə qalır: "Oxşar iqtisadiyata malik olan Rusiya və Qazaxıstanla müqayisə etsək, bu ölkələrdə milli valyutanın ÜDM-dəki payı 45 faizdir. ABŞ-da bu rəqəm 80 faiz, Gürcüstanda isə 40 faizdən artıqdır. Bu isə ondan xəbər verir ki, manat bazasının məhdudlaşması dollara tələbi azaldır. Digər tərəfdən, banklarda vəsaitin nağdlaşdırılması ilə bağlı limitlər var. Dövrüyədə nağd manat kütləsi azalıb. Bu da manatın məzən-

nəsinə təsir göstərir. Dünyada baş verən proseslərdə neftin qiyməti ölkənin tədiyyə balansına və manatın məzənnəsinə təsir göstərən faktorlardan biridir".

Həm dollara olan tələbin azalması, həm də neftin tədiyyə balansında qiymətinin müəyyən intervalda stabilizasiyası fonunda, eləcə də idxalın məhdudlaşması kontekstində ticarət balansında müsbət saldonun yaranması bu prosesə təsir göstərir: "Bir tərəfdən idxal azalır. Məlumdur ki, satılan dollara üçün alınırdı. Digər tərəfdən, ixracın həcmi stabilizasiya olub. Azərbaycanın ixracının 80 faizinin neft məhsullarından ibarət olması, neftin qiymətinin müəyyən intervalda stabil olması nəticə etibarilə ixracatı stabilizasiya edib. Güman olunur ki, Mərkəzi Bank bu kontekstdən proqnoz verir. Amma bu proqnoz manat bazasının məhdudlaşdırılması siyasətinin fonunda verilir. Əgər Mərkəzi Bank və bürokratiya tələbin təmin olunması fonunda manat bazasının genişləndirilməsi qərarı verərsə, o zaman dollara olan tələb yenidən arta bilər. Eyni zamanda neftin dünya bazarındakı qiyməti də çox önəmlidir. Çünki bu amil Dövlət Neft Fondunun potensial xərcləmələrinə təsir göstərir. Bu da manatın məzənnəsi baxımından olduqca vacibdir. Elman Rüstəmovun verdiyi proqnoz bütün bu deyilənlərin fonunda formalaşmış bir proqnozdur. Ancaq bu proqnozların nə dərəcədə reallaşması həmin faktorların nə dərəcədə reallaşmasından asılı olacaq. Manat kütləsi artarsa, dollara tələb arta bilər. Manat bazası məhdud olarsa, dollara tələb tənzimlənər. Mərkəzi Bankın manat bazasına nəzarət və Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının nağdlaşdırma ilə bağlı limitləri valyuta bazarına birbaşa təsir göstərəcək. Manat bazası məhdud olarsa, dollara tələb indiki səviyyədə qalacaq".

□ Nərgiz LİFTİYEVƏ

Bank sektorunda kritik durum

Bağlanacağı deyilən 5 bank hansılardır...

"Hazırda kapitalla bağlı problemi olan 5 bank xüsusi nəzarət altındadır, ilin ortasına qədər onlar kapitallaşma ilə bağlı problemi həll etməlidir".

Bunu Bakıda "İqtisadi islahatlar: Öldə edilmiş nəticələr və tövsiyələr" mövzusunda keçirilən konfransda çıxış edən Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası (MBNP) Direktorlar Şurasının sədri Rüşət Aslanlı deyib. Onun sözlərinə görə, vəziyyəti düzəltmək üçün Azərbaycanda bank sektorunun sağlamlaşdırılması istiqamətində tədbirlər görüldü, kapitalla bağlı problemi olan banklar sistemdən kənarlaşdırılıb, banklardakı əmanətlər 100% siqortalanıb.

Paralel olaraq Azərbaycan Beynəlxalq Bankının sağlamlaşdırılması davam etdirilir, onun xarici öhdəlikləri restrukturizasiya edilir. Banklarda kredit portfelinin keyfiyyəti stabilizasiya edilib.

Bununla belə, R.Aslanlı onu da qeyd edib ki, hazırda Azərbaycanda biznes kredit-

ləşməsi ilə bağlı problemlər var, iş adamlarına təklif olunan kreditlərə yüksək təminat tələbləri mövcuddur: "Bundan başqa, kreditlərin illik faiz dərəcəsi manatda 22-26%, xarici valyutada isə 13-15%-dir ki, bu da real sektorun rentabelliği ilə müqayisədə yüksəkdir. Kreditlərin bahalığı onunla bağlıdır ki, onların maye dəyəri yüksəkdir. Banklar illik 15%-lə əmanət qəbul edir, burada əməliyyat xərcləri, kreditin qaytarılmaması ehtimalı, məzənnə və digər riskləri nəzərə alaraq kredit faizlərinin yüksək olması təbii".

Rüşət Aslanlının bu açıqlamasını dəyərləndirən iqtisadçı ekspert, hüquqşünas Əkrəm Həsənov bildirdi ki, Palata rəhbəri bankların adını çəkmədən danışarsa, bunun özü şübhəlidir: "Məsələn, deyir ki, 12 bankda əhəmiyyətli kapitallaşma aparılıb. Bunlar hansı banklardır? Bu məlum deyil. Axı hamı yaxşı bilir ki, belə "kapitallaşma"lar çox vaxt formal olur. Səhmdarlar guya banka

əlavə pul qoyur, sonra da elə özləri kredit kimi çıxarırlar. Adını qoyurlar ki, səhmdarlar banka əlavə yatırım etdilər. Belə anonim bəyanatlar verildə buna təhlil etmək mümkün deyil. Belə məqamda etimad artmaqdan əksinə, azalır. Adlar gizlədilsə, deməli, vəziyyət yaxşı deyil. Bank sistemi etimad əsasında fəaliyyət göstərməlidir. Etimad isə azalır. Bu həm də Palatanın yarıtmaz fəaliyyəti nəticəsində ortaya çıxır. MBNP sədri deyir ki, cəmi 5 bank izləmə siyahısına daxil edilib. Hansı banklardır? Mənim müşahidələrimə görə, problemlə bankların sayı daha çoxdur. Məsələn, götürək "Atabank"ı və "Caspian Development Bank"ı. Onların adı siyahıda varmı? Əslində olmalıdır. Belə ki, "Atabank" artıq bir ilə yaxındır ki, vətəndaşların əmanətlərini qaytarmır. Hətta bir xarici vətəndaşın 1 mln. dollarını da qaytarmayıb. Həmin vətəndaş isə bankı məhkəməyə verib və məhkəməni də udub,

amma bank yenə də ödəmir. Üstəlik, vətəndaş fevral ayında Palataya müraciət edib ki, "Atabank"ı müflis elan edin, çünki öhdəliklərini icra etmir, amma Palata qanuna görə 5 gün ərzində cavab verməli olsa da, hələ də cavab verməyib. "Caspian Development Bank" da oxşar vəziyyətdədir. Məsələn, Almaniya vətəndaşına məhkəmə qərarı ola-ola 120 min avronu ödəmir. Palata tədbir görürmü? Xeyr! Əksinə, bu iki bankın birləşməsinə, daha doğrusu, "Caspian Development Bank"ın "Atabank"a qoşulmasına icazə də verib və bunu uğuru kimi qələmə verir. İki xəstə bankın birləşməsindən isə yaxşı şey gözləmək mümkün deyil. Bu iki banka qarşı tədbir görmək əvəzinə, Palata onlara birləşməyə icazə verib".

Ekspertin fikrincə, əgər izləmə siyahısının mahiyyəti budursa, belə çıxır ki, Palata heç bir tədbir görmür: "Bu bankları nə bağlayan kimi bağlayır, nə də yardım edən kimi kömək etmir. Mən inanmıram ki, bu il hansısa bank bağlansın. Ona görə yox ki, bağlanası bank yoxdur. Var, özü də çoxdur, 5-dən, 10-dan da çoxdur. Problemlə kreditlərin artmamasının səbəbi odur ki, kredit vermirlər. İndiyədək olan problemlə kreditlər bu bankların çökməsi üçün tam əsasdır. Amma Palata pre-

zidentin və xalqın gözündən pərdə asmaq istədiyi üçün onları müflis elan etməyəcək. Onlara da Beynəlxalq Bankın təcrübəsini tətbiq edəcək. Məlum olduğu kimi, Beynəlxalq Bank öhdəliklərinin restrukturizasiyasını həyata keçirir. Reallıqda xarici kreditörə güzəşt istəyir. Aprel ayında "Banklar haqqında" Qanuna düzəlişlərdən istifadə edərək buna kreditörün 2/3 hissəsinin qərarı ilə nail olmaq istəyir. Onların içində öz Neft Fondumuz da var, özü də səsliyin 1/3 hissəsi ilə. Eyni məsələ daxilə də olacaq. Məsələn, birləşmiş "Atabank"ın və "Caspian Development Bank"ın bəzi borcları üzrə kreditörə bəzi borcların müəyyən hissəsinin bağışlanması tələb olunacaq. Həmin kreditörün içində 2/3 səsle elə özlərinə yaxın kreditör olacaq. Səsvəmə ilə bankın borclarının xeyli hissəsi silinəcək və elan edəcəklər ki, bankın problemləri həll olundu. Odur ki, hazırda Azərbaycanda bankların müflislik təhlükəsi yoxdur".

□ Nərgiz LİFTİYEVƏ

Son günlərdə Azərbaycan hökumətinin Gürcüstanda şəbəkələşən ölkə müxalifətinin tərəfdarları ilə bağlı atdığı sərt addımlar gündəmi zəbt edib. AXCP sədrinin müavini Gözəl Bayramlının həbsi ilə başlayan proses mayın 29-da yoxa çıxan və bir gün sonra həbs olunduğu üzə çıxan jurnalist Əfqan Muxtarlının həbsi ilə davam etdi.

Prosesin davamlı olacağı göz önündədir. Bunu Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlı müxalifətçilərə qarşı hücumlarla söyləmək mümkündür. Görünən odur ki, son illərdə xaricdə yaşayan azərbaycanlı mühacirlərin toplaşdıqları əsas məkan məhz qonşu ölkə idi. Azərbaycan hakimiyyətinə dirəniş də əsas bu məkandan gəlirdi. Belə ki, Azərbaycanda öndə olan siyasi partiyalar, bəzi QHT-lər məhz Gürcüstan üzərindən Avropa tərəfindən maliyyələşdirilirdi. Bu baxımdan, ölkə iqtidarının bu istiqamətdən hücum keçməsi başa düşüləndir və əslində əvvəldən bunun baş verəcəyi gözlənilirdi. Prosesin hara qədər davam edəcəyi ilə bağlı suallar isə sayısız-hesabsızdır.

İqtidaryönlü deputat Zahid Oruc bildirdi ki, ölkə kənarında qanun çərçivəsində fəaliyyət göstərən qüvvələr heç bir halda Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarının hədəfində deyil: "Belə qüvvələrə qarşı heç bir proses aparılmır və hətta müxtəlif ölkələrdə onlar Azərbaycan əleyhinə fəaliyyətlərini davam etdirir. Onları maliyyələşdirən dairələr də

var. Təəssüflər olsun ki, son iki ildə Gürcüstan qeyd olunan istiqamətdə bir qədər önə keçib. Qrant haqqında qanunvericilikdə müəyyən tədbirlər görüldəndən sonra bu qüvvələr bildirlər ki, onların maliyyə mənbələrinin gizlinləri açılacaq. QHT sektorunda talançılıq və digər halları tək bizim dilimizdən deyil, onların özlərinin dillərindən də az eşitməmişiniz. Gözlənilən idi ki, tədbir görüldəndən sonra həmin maliyyə vəsaitləri ölkə daxilindən qaçaacaq, avtomatik önə Gürcüstan amili çıxacaq. Belə də oldu, hətta parlamentdə buna bənzər fikirlər də az səslənmədi. Mayın 31-də Gürcüstan səfirliyi və Prezident Aparatının qarşısında Əfqan Muxtarlının həbsi ilə bağlı 200-dən artıq insanın aksiyasını sosial şəbəkələrdə gördüm. Buna, doğrusu, hey-rətləndim. Burada söhbət ümumxalq səviyyəsində olan bir şəxsdən gedir ki, onun ətrafında müdafiə istehkamları qurulur? Gürcüstana sosial, iqtisadi istiqamətlərdə gedən şəxslərə təzyiqlər yoxdur. Bunların içərisində oradan maliyyələşən və siyasi mübarizə aparmaq üçün ora gedib vəsa-

"Gürcüstan Azərbaycan əleyhinə mübarizə məkanına çevrilməli deyil" - deputat

Zahid Oruc: "Ölkə xaricində müxalif qüvvələri təşkilatlandırılan mərkəzlər var"

itlər alanlar Lenin dövründəki inqilabi nəzəriyyəni xatırladırlar. Düzdür, hakimiyyət möhkəm, dayanıqlı, oturmuşdur. Beynəlxalq aləmdən maliyyələşib, inqilablar etmək də mümkün deyil. Gürcüstanı müxtəlif dairələr ittiham edirlər, qanunsuzluq etdiyini bildirirlər. Guya kimisə Azərbaycana ekstradisiya, yaxud etap edir.

yırlar. Təəssüf edirəm ki, bunlar görünməkdə idi".

Deputat Azərbaycan və Gürcüstanın bu məsələdəki baxışlarının doğru olduğunu da söylədi: "Azərbaycan və Gürcüstanın bu məsələyə baxışları düzgün dəyərləndirilib. Burada normal hüququ mübarizə həyata keçirilib. Söhbət burada şəxsləri qarabaqara izləməkdən, dünyada məskunlaşan şəxsləri təqib etməkdən getmir. Yekun bir həqiqət orada var. Ölkə xaricində müxalif qüvvələri təşkilatlandırılan mərkəzlər var. Bu inkarolunmazdır. Bunlara külli miqdarda vəsaitlər verilib. Burada məqsəd demokratiya və azadlıqların yayılması deyil. Belə düşüncə var ki, narazılar ölkədən çıxıblarsa, onları bir araya gətirək. Görməzsiniz ki, Qarabağ məsələsi ilə bağlı birgə fəaliyyətləri öndə olsun.

Bir jurnalistə görə ara qatanların bir dəfə də olsun ki, Azərbaycanın milli məsələsi ilə bağlı fəaliyyətlərini görməmişik. Burada dövlətimizin məqsədi aydın, şəffafdır. Gürcüstan Azərbaycan əleyhinə mübarizə məkanına çevrilməli deyil. Biz hər bir dövlətin tutduğu yola hörmətlə yanaşıırıq. Azərbaycanın dövlət kursu əleyhinə müxtəlif dairələri casus kimi ələ alan, onları qıdalandıran qüvvələr mövcuddur. Bunlar zaman-zaman olub. Ölkə daxilində maliyyə dayaqları sarsılan kimi onlar ayrı-ayrı ölkələrin paytaxtlarına keçiblər. Yəqin ki, qarşıdakı dönmədə sözügedən hadisənin qrant, maliyyə almaq davasına keçdiyini görəcəyik. Bir daha deyirəm ki, burada söhbət kənardan nəyisə bura ixrac etməkdən getmir".

□ Cavansir ABBASLI

Əhəmiyyətini itirən beynəlxalq qurumlar - onlar niyə ləğv edilmir...

Qabil Hüseyinli: "Belə təəssürat yaranır ki..."

Əhəd Məmmədli: "Avropa Şurası çoxdan korrupsiyalaşmış bir quruma çevrilib"

Son illərdə beynəlxalq təşkilatların əhəmiyyətinin azaldığı göz önündədir. Bunu illər keçdikcə həmin qurumların digər ölkələrə təsirlərinin azalması və dünyadakı proseslərə laqeyd münasibətlərində də görə bilirik. Belə ki, əvvəlki illərdə demokratiya, insan haqları və bu tipli məsələlərin pozulduğu dövlətlərə qarşı açıq şəkildə təzyiqlər edən beynəlxalq təşkilatlar artıq buna maraq göstərmirlər.

Hətta qəbul etdikləri qərarlara belə dövlətlər əməl etmirlər. Getdikcə nüfuzunu itirən beynəlxalq qurumlar sırasında Avropa Şurası, BMT, Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi və bu tipli qurumları misal çəke bilirik. Artıq bu qurumların mövcudluğunun əhəmiyyətsiz olduğu, ləğv edilsələr belə, dünyada heç nəyin dəyişməyəcəyinə dair fikirlər səslənməkdədir.

Sabiq dövlət müşaviri, politoloq Qabil Hüseyinli hesab edir ki, adını çəkdiyimiz beynəlxalq qurumların ləğvinə heç bir zərurət yoxdur: "Bu təşkilatlar indiyə qədər demokratiya, insan haqları kimi məsələlərin qorunub saxlanması və yayılmasında mühüm rol oynaya biliblər. Düz-

dür, son zamanlar onların təsiri zəifləyib. Bunun səbəblərindən biri onların fəaliyyətlərinin zəifləməsi ilə bağlıdırsa, digər səbəb hakimiyyətlərin qüvvələnməsi ilə əlaqədardır. Artıq Avropa Şurası və Birləşmiş Dövlətlər Təşkilatı, eləcə də digər qurumların verdikləri qərarlara əhəmiyyət verilmir. Bununla da belə təşkilatların mövcudluğuna ehtiyacın olmadığı təəssüratı yaranır. Demokratiya, demokratik dəyərlər istənilən yerdə özünə çətinliklə yol açır. Bəzi dövlətlər özlərinə məxsus demokratiyanın olduğunu düşünüb, kənardan ixrac edilən demokratiyanı lüzumsuz hesab edirlər. Milli özəlliklər, adət-ənənələr var. Dediklərimizin hamısını Avropa dəyərlərinə şamil etmək düzgün deyil, fərqli sivilizasiyalarda yaşayır. Bu sivilizasiyalarda ideya, dəyər fərqlərinin olmasını görürük. Fakt faktlığında qalır ki, bu sivilizasiyalardan hər birinin özünəməxsus üstünlükləri var. Bunlar qarşılıqlı zənginləşmə prosesinə məruz qaldıqda, daha çox uduşlu olurlar. Bu səbəbdən Avropa sivilizasiyası, Avropa dəyərləri bütün dünyada aparıcı yerə malikdir. Bütün ölkələr tərəfindən qazanılır. Bunlar bütün dünyada qəbul edilir və qavranılır.

Bəzi ölkələr bunu tətbiq etməyə başlayırlar. Bu nöqtəyi-nəzərdən demək mümkündür ki, postsovet məkanı və digər yerlərdə Avropa dəyərlərinin özünə kök sala bilməməsi, həmin dəyərlərin dövrüyyədə çıxması anlamına gəlir".

"Sivilizasiyalar və konfliktlər" Analitik Mərkəzinin rəhbəri Əhəd Məmmədli isə düşünür ki, **istər BMT, istərsə də Avropa Şurası 20-ci yüzillikdə dünyanın hegemonuna çevrilən Qərb ölkələri**

tərəfindən qurulub və istədikləri kimi idarə edilirdi: "Bu təşkilatların dişsizliyinə, biganəliyinə heç təəssüflənməyə dəyməz. Əvvəlcədən də belə olub, indi də belədir. Qərb ölkələrinin mənafehinə cavab verildiyi anlarda BMT də, Avropa Şurası da lazımı bəyanatlarını, qərarlarını verəcəklər, cavab verməyəndə isə susurlar. BMT İsrailə və Ermənistanla qarşı neçə qərar verib, hansı icra edilib? Və yaxud 1991-ci ildə Ukrayna nüvə silahından imtina edəndə bu ölkənin təhlükəsizlik, ərazi bütövlüyünün təminatını BMT-də, veto hüququ olan dövlətlər də öhdəsinə götürmüşdü. İndi isə həmin veto hüququna malik olan bir dövlət götürdü-yü öhdəlik bir yana, Ukraynanın bir hissəsini işğal edib, həmin qurumun veto hüququ digər dövlətləri isə buna qarşı heç nə edə bilmir. Söhbət məhz BMT-dən gedirsə, dünyanın əsas qurumunda çox anormal bir idarəçilik sistemi qurulub. 5 ölkənin veto hüqu-

qu var və bu 5-dən 1-i veto hüququndan istifadə edərsə, onda heç bir qərar keçmir. Üstəlik də Türkiyə prezidenti Ərdəğan demişken, "dünya artıq 5-dən böyükdür". Avropa Şurası çoxdan korrupsiyalaşmış bir quruma çevrilib. Və artıq Qərb ölkələri özləri belə, bir cəbhədən çıxış etmirlər. ABŞ, Böyük Britaniya bir yerdə, Fransa, Almaniya digər tərəfdədir. Və hərəsinin öz marağı var. Bir də respublikaların dönməndə demokratiya həmişə ikinci planda olub. Onlar üçün əsas Amerikanın maraqları olub. İndiki prezident Tramp da məhz bunun üçün seçilib. Və özü də bəyan edib ki, əsas biznes və iqtisadi maraqlar olacaq. Bu təşkilatlarda ciddi islahatlar aparılmalı, böyüyən ölkələrin də maraqları nəzərə alınmalıdır. Bu təşkilatlar ləğv olunsaydı, dünya 19-cu əsrdəki vəziyyətə gəlib çıxacaq. Hərç-mərçlik və sivilizasiyaların toqquşması onda başlayacaq".

□ Cavansir ABBASLI

Mayın 31-də Milli Məclisin yaz sessiyasının sonuncu plenar iclası keçirildi. Spiker Oqtay Əsədov deputatların müraciətini nəzərə alaraq, növbədənkonar sessiyanın keçiriləcəyini bildirdi. Bundan sonra gündəlikdəki məsələlərin müzakirəsinə başlandı.

Sosial siyasət komitəsinin sədri Hadı Rəcəbli Əmək Məcəlləsində edilən dəyişikliklər barədə məlumat verdi. Bildirdi ki, layihədə işsizliyə görə vətəndaşı qabaqcadan məlumatlandırmaqla bağlı müddətlər nəzərdə tutulub. Həmin üçün işdən çıxarılaçaq adamlara müəyyən müavinətlər verilecək.

Deputat Qüdrət Həsənquliyev qanunun təqdir olunan məqamına diqqət çəkdi: "Əvvəlki qanunda əmək müqaviləsi 5 ilədək bağlanırdı, indi isə işə götürənlə işə qəbul olan arasında müəyyənləşir". Amma əlavə etdi ki, əmək stajındakı fərqlərə görə işçinin ixtisarı olunması halında ayrı-seçkiliyə yol verilməsini, yaxud onlara fərqli məbləğdə kompensasiya verilməsini doğru sayır: "Əvvəlki variant daha ədalətli idi, nəinki indiki. Biz sadəcə adamların, işçilərin hüquqlarını qorumalıyıq, nəinki ayrı-ayrı şirkətlərin".

H.Rəcəbli isə qanunun hazırlanmasında dünya təcrübəsindən istifadə olunduğunu söylədi: "Daha çox stajı olan adamın o müəssisədə daha çox xidməti var. Ona görə həmin şəxslərə işdən azad olunması üçün daha çox müddət verilir".

Deputat Hacı Salayev də Q.Həsənquliyevin fikirlərini müdafiə etdi və ixtisara salınacaq bütün işçilər üçün 2 aylıq müddət qoyulmasını təklif etdi. Lakin sədr dünya təcrübəsinə istinad edib qanun layihəsini səs verməyə çıxardı və dəyişikliklər qəbul edildi.

Bundan sonra "Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il dövlət büdcəsinin icrası haqqında" qanun layihəsi müzakirə olundu. Hökumət üzvlərinin də iştirak etdiyi müzakirələrdə əvvəlcə iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə məruzə etdi.

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov çıxışı zamanı hesabat ilində 10,5 milyard məbləğində vəsaitlərin araşdırıldığını dedi. Onun sözlərinə görə, 2016-cı ildə gəlirlərin icra vəziyyəti 2008-ci ildən bəri ən yüksək göstərici olub: "Yalnız 6 mənbə üzrə kəsir müəyyən edilib, digər mənabələrdə artıqlama ilə yerinə yetirilib. Hesabat ilində proqnozlara tam riayət olunub".

Palata sədri dedi ki, xarici dövlət borcu ilə bağlı qəbul edilmiş limitlərə riayət olunub. Daxili dövlət borcu isə 72,3 faiz azalaraq 1,2 milyard manat təşkil edib.

Deputat Vahid Əhmədov 2016-cı ilin dünya iqtisadiyyatında problemlərin olduğunu, problemlərin Azərbaycana da öz təsirini göstərdiyini bildirdi. Hesabat ilindən bəhs edən deputat büdcə xərclərinin hesabat ilində bərabər paylanmamasına diqqət çəkdi. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 2014-cü ildə 57 milyard manat idisə, 2016-cı ildə 37 milyard manat olub. V.Əhmədov real sektorun inkişafına daha çox diqqət yetirilməsini xahiş

Cərimələr kəskin şəkildə artırıldı

Milli Məclis dövlət başçısının şərəf və ləyaqətini ləkələməyə görə cəzaları sərtləşdirdi

etdi. Bildirdi ki, naədsiz ödəniş sistemində keçilməsi bu sektordə müəyyən problemlər yaradıb. Deputat hökumətə məsləhət gördü ki, Hesablama Palatasının hesabatını nəzərə alsın.

Deputat Zahid Oruc xatırladı ki, devalvasiyadan sonra Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları 71faiz, yəni 9,8 milyard həcmində azalıb. Bu mənada deputat konkret addımlar atılmasını zəruri saydı. Z.Oruc dedi ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi banklarla bağlı məsələyə baxdı, amma sonda bankların xeyrinə qərar verildi: "Bu gün on minlərlə insanın əleyhinə qərarlar verilir. İnsanlar hüquqi müstəvidə özlərinin müdafiəsini görmürlər. Ola bilməz ki, 100 min insanın hamısı ilə bağlı yüz-də-yüz bankların xeyrinə qərar çıxarılmış olsun". Deputat hökuməti yoxsulluq səviyyəsi ilə bağlı məsələyə yenidən baxmağa çağırırdı.

Spiker "sənin sözündən belə çıxdı ki, 100 min insan Konstitusiyaya Məhkəməsinə müraciət edib, amma şikayəti təmin olunmayıb. Belə çıxışlar etmək düzgün deyil. Mən belə fakt eşitməmişəm" - deyərək əlavə etdi.

Deputat Əli Məsimli 2016-cı ilin büdcəsinin bu səviyyədə idarə olunmasında Maliyyə Nazirliyi ilə yanaşı, Vergilər Nazirliyi, Gömrük Komitəsi və digər qurumların da mühüm rol oynadığını vurğuladı: "Azərbaycanda islahatları dərinləşdirməklə, məmur sahibkarlığının, inhisarın, korrupsiyanın aradan qaldırılması ilə xeyli dərəcədə inkişafa nail olmaq mümkündür". Deputat dedi ki, şirkətlərin "ağına-bozuna baxmadan" xarici borc almaları 17 milyardlıq dövlət büdcəsi olan ölkəyə əlavə problem yarada bilər.

Deputat Qüdrət Həsənquliyev onu narahat edən məsələlərdən bəhs etdi: "Təəssüf doğuran haldir ki, hökumət qeyri-neft sektoru üçün səylər göstərsə də, büdcədə bu sektorun payı azalıb, 2016-cı ildə də neft-qaz sektorunun büdcədə

payı artıb". Deputat bir sıra iri şirkətləri özəlləşdirməyə çağırdı: "'Şahdağ" turizm mərkəzi niyə kredit götürməlidir ki, sonra da dövlət o krediti ödəsin? Odu ki, bu şirkətlər özəlləşdirilməlidir. Xəstəxanaların saxlanması dövlət 342 milyon manat, 107 milyon poliklinika və ambulator mərkəzlərin saxlanmasına xərcləyib. Onların da özəlləşdirilməsinin zamanı çatıb. 13 il ərzində bizim hökumətimiz icbari tibbi sığortaya keçməyə hazırlığı başa çatdıra bilmədi?"

Deputat Fərc Quliyev istehsal sahəsində özəl sektorun yerinin az olmasına diqqət çəkdi. Əlavə etdi ki, bir çox rayonların dotasiya ilə yaşaması da normal hal deyil. Deputat dedi ki, kiçik və orta sahibkarlara dəstək məsələsinə yuxarı səviyyədə normal yanaşılmasına baxmayaraq, aşağı səviyyədə bu sahəyə qanunvericilik münaşibət yoxdur. F.Quliyev problemlə kreditlərlə bağlı qərar verilməsi üçün hökumətə çağırış etdi.

Deputat Tahir Kərimli 2015-ci ildə Neft Fondundan transfertin 45 faiz təşkil etməsindən narahatlığını ifadə etdi.

Maliyyə naziri Samir Şərifov bildirdi ki, prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında 2016-cı ildə mühüm sosial vəzifələr icra olunub: "İqtisadiyyatın yeni reallıqlara adaptasiyası baş verib. Hazırda neftdən asılılığın aradan qaldırılması istiqamətində mühüm tədbirlər görülür. Eyni zamanda dövlət borcunun idarə edilməsi istiqamətində işlər aparılır. Keçən il bank sektoru üçün ağır bir il olduğu üçün dövlət müəssisələrində dividendlərin ödənilməsi ilə bağlı azalma olub. Cari ildə özəlləşmə ilə bağlı qarşıya xüsusi vəzifələr qoyulub".

Səhiyyə sahəsində özəlləşdirmənin aparılması barədə deputat Qüdrət Həsənquliyevin təklifinə cavab olaraq S.Şərifov bildirdi ki, bu sahədə çoxsaylı işçilərin çalışması xüsusi həssaslıq tələb edir.

Dövlət Neft Fondundan transfertlərin getdikcə azaldığını deyən nazir bununla bağlı narahatlığın olmadığını qeyd etdi.

Bundan sonra qanun layihəsi səsə qoyularaq qəbul edildi.

Deputatlar dövlət başçısının şərəf və ləyaqətini ləkələməyə görə nəzərdə tutulan cəzanın sərtləşdirilməsinə də səs verdilər. Bununla bağlı Milli Məclisin iclasında Cinayət Məcəlləsinə dəyişiklikləri Hüquq siyasəti komitəsinin sədri Əli Hüseynli təqdim etdi. Dəyişiklik layihəsinə əsasən, Azərbaycan dövlətinin başçısının - Prezidentin şərəf və ləyaqətini kütləvi çıxışda, kütləvi nümayiş etdirilən əsərdə, kütləvi informasiya vasitəsində və ya kütləvi nümayiş etdirildiyi halda internet informasiya ehtiyatında ləkələmə və ya alçaltmaya görə 1500 manatdan 2500 manatadək miqdarda cərimə və ya iki ilədək müddətə islah işləri və ya eyni müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur. Hazırkı qanunvericiliyə əsasən, bu məbləğ 500 manatdan 1000 manatadək miqdardadır. Bu əməllər internet informasiya ehtiyatında saxta istifadəçi adlar, profil və ya hesablardan istifadə edərək kütləvi nümayiş etdirməyə töhrədildikdə, cərimənin 2 min manatdan 3 min manata qədər olması təklif edilir. Hazırda isə bu məbləğ 1000 manatdan 1500 manatadəkdir.

Deputat, Mətbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşov cərimələrin artırılmasından bəhs edərək jurnalistin qanuni peşə fəaliyyətinə mane olma ilə bağlı məqama diqqət çəkdi: "Hazırda bununla bağlı cərimə 100-500 manatdır. Yeni layihədə isə bu rəqəm 500-1000 arası nəzərdə tutulub. Halbuki qanunsuz ov etmə üçün cərimə həddi 100-500 manatdan, 2 min - 3 min manatadək qaldırılır. Yaxud balıq və digər su biore-

surlarının qorunması qaydalarını pozmaya görə cərimənin 100-500 manatdan 3 min - 6 min manatadək qaldırılması təklif olunur. Hesab edirəm ki, biz cərimələri artırarkən məsələlərin ictimailik dərəcəsinə önəm verməliyik. İndiki halda jurnalistin qanuni peşə fəaliyyəti ov etmə. Jurnalistin peşə fəaliyyətinə maneçilik yaratma həm də mənəvi məsuliyyətdir. İstədim ki, məsələyə mövcud rəqəmlərdən yanaşaq". Ə.Amaşov böhtan və təhqirə görə cərimə həddinin də daha yüksək olmasını təklif etdi. Deputat Cinayət Məcəlləsində rüşvət vermək üçün nəzərdə tutulan cərimə miqdarının əhəmiyyətli dərəcədə artımı məsələsi üzərində də

İnsanlar da düşünür ki, axı biz necə millət ki, öz xalqımıza qarşı ədalətsiz qərarlar çıxarıyıq. Ona görə də bu cür hallara qarşı cərimələr cəza növündən ümumiyyətlə çıxarılmalıdır. Əvəzində isə bu cür cinayətlər ağır cinayət kateqoriyasına aid edilməlidir. Bilərəkdən ədalətsiz qərar və ya qətnəmə çıxaran hakimlərə qarşı cəzalar ən azı 7 ildən 15 ilədək olmalıdır". Q.Həsənquliyev dedi ki, bəzi hakimlər xüsusilə də mülki işlərdə məhkəmə proseslərini hərraca çevirirlər: "Sonra da udan tərəfdən böyük məbləğdə pullar alırlar. Bu cür hakimləri 5-8 min manat cərimə etsələr belə, nə təsiri olacaq?"

Milli Məclis sədrinin birinci müavini Ziyafət Əsgərov isə həmkarının fikirlərinə etiraz edərək bildirdi ki, bu cür yanaşma doğru deyil: "Qanunsuzluq edən hakimlər vəzifəsindən kənarlaşdırılır. Bu cür iddianı sələndirərkən məsuliyyətli olmaq lazımdır". Q.Həsənquliyev cavabında dedi ki, o, bəzi hakimləri nəzərdə tutur və məhkəmə sistemində problemlərin olması faktıdır.

Torpaq Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliklər də birmənalı qarşılanmadı. Qeyd edək ki, qanundakı "müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi xüsusi əhəmiyyətli dövlət obyektlərinin hasarları istisna olmaqla, bu maddənin ikinci cümlesinə uyğun olaraq" sözləri "İctimai çimərliklərdə" sözləri ilə əvəz edildi.

Deputat Fazil Mustafa qanunun müzakirəsində çıxış edərək bildirdi ki, "ictimai çimərlik" anlayışı qanunda yoxdur: "Azərbaycanda çimərliklərin böyük əksəriyyəti özəldir. Qanun qadağan etmirsə, deməli, özəl şirkətlər hasar çəkmə biləcəklər. Hasarlanmış xüsusi dövlət müəhəzəsində olmayanları necə edəcəklər? Hərəsindən bir daş çıxaracaq ki, dənizin sahilə görünsün? Bu qanunda dolaylıqlıq var. Özlərin üstündən keçilib".

Deputat Çingiz Qənizadə həmkarının fikirlərini dəstəklədi. Dedi ki, yay fəslə yaxınlaşdığı üçün insanlar çimərliklərdən istifadə üçün şərait yaradılmalıdır: "Hər kəs imkanından asılı olmayaraq təbiətin bizə bəxş etdiyi dənizdən istifadə etməlidir". Deputat hər 200 metrden bir dənizə giriş üçün yolların nəzərdə tutulduğu halda, qaydalara əməl olunmadığını da diqqətə çatdırdı.

Deputat Qənirə Paşayeva da bildirdi ki, ölkə başçısının tapşırığına əsasən insanların çimərliklərə rahat girişinə şərait yaradılmalıdır: "Hasarlar sökülməli, dənizə gedən yolda olan maneələr aradan qaldırılmalıdır".

Deputatların çıxışından sonra spiker Oqtay Əsədov qeyd etdi ki, həqiqətən də qanunda müəyyən boşluqlar var: "Eldar Quliyev bunu izah edə bilməyəcək. Ona görə də qanuna təklif edən dəyişikliyi saxlayırıq. Gələn dəfə müzakirə edərək".

Gündəlikdəki digər məsələlərin müzakirəsindən sonra spiker Oqtay Əsədov yaz sessiyasını bağlı elan etdi və Azərbaycanın dövlət himninin sələndirilməsindən sonra iclas yekunlaşdı. İyun ayında isə növbədənkonar sessiya çağırılacaq.

Putin Fransa səfərinin əsas hadisəsi prezident Makronun "Sputnik" və "Russia Today" kimi Rusiya media orqanlarını tənqid etməsi oldu. Baxmayaraq ki, bu səfər Rusiya və Avropa əlaqələri baxımından xeyli əhəmiyyətli idi. Ancaq Fransanın yeni prezidenti Putinlə keçirdiyi mətbuat konfransında açıq şəkildə Moskvanın media silahlarını hədəfə aldı. Maraqlıdır ki, Putin bu ittihamlara cavab vermədi.

Xatırladaq ki, Parisdə iki ölkə prezidentinin keçirdiyi mətbuat konfransında "Sputnik" agentliyi və "Russia Today" prezident seçkilərində yalan xəbərlər yaymaqda ittiham olunub. Fransa prezidenti açıq şəkildə deyib ki, hər iki media quruluşu "təbliğət maşını" kimi çalışır. Makron məhz bu səbəbdən hər iki media orqanının təmsilçilərini seçki qərarına buraxmamaq haqda göstəriş verdiyini də bildirib. Xatırladaq ki, Fransada prezident seçkilərinin birinci turunda Rusiyanın sözügedən media qurumları Makron əleyhinə, əsasən də Mari Le Penin xeyrinə olan xəbərlər tirajlayır, hətta seçkidə önə çıxdığını yazırdılar. Bu isə Makronun qərarına tərəfindən rus mediasına yasaq qoyulması ilə nəticələndi.

Maraqlıdır ki, konfrans zamanı Putin Makronun ittihamlarına cavab verməyib. Ancaq bunun əvəzinə Putinin mətbuat katibi Peskov, xarici işlər naziri Lavrov və media quruluşlarının rəhbəri Marqarita Simonyan münasibət bildiriblər. Peskov deyib ki, Kreml Makronun Rusiya media orqanları haqqında açıqlamalarını qəbul etmir.

Xarici işlər naziri Lavrov isə deyib ki, Makronun açıq-

lamaları Obama zamanı başladılmış və bütün Qərb ölkələrinə yayılmış Rusiya əleyhinə kampaniyanın uğursuzluğa düşər olduğunu göstərir. Lavrov bu iddiaların əsasının olmadığını deyib. "Sputnik" və RT-nin rəhbəri M. Simonyan isə Fransa prezidentinin əlində hər hansı sübut olmadığını, rəhbərlik etdiyi media quruluşlarının yalan xəbər yaymadıqlarını bildirib. Eyni zamanda o, bu cür açıqlamaların media və ifadə azadlığı üçün təhlükəli olduğunu bildirib.

Yeri gəlmişkən, ötən il Avropa Parlamenti də sözügedən iki KİV haqqında bəyanatla çıxış etmişdi. Avropa Parlamenti bu iki medianın yalan xəbər və təbliğət aparmaqda ittiham edirdi. Bu dəfə isə irad birbaşa Rusiya liderinin özünə, həm də hər kəsin qarşısında çatdırıldı. Əlbəttə, adıçəkilən media orqanları son illərdə çox populyarlaşmış, dünyanın əsas dillərində operativ xəbər yayırlar. Görünən odur ki, bu media orqanları Avropada və ümumilikdə Qərbdə ciddi auditoriya toplaya biliblər. Belə olmasaydı, Avropa Parlamenti və ya Fransanın yeni prezidenti Putinlə görüşdə bu məsələni qəbuledərməzdi. Deməli, adıçəkilən Rusiya mediası Qərbi

Putinin mediasınının Qərbi qəzəbləndirməsinin pərdəarxası

"Sputnik" və RT dünyada ənənəvi Qərb mediasına qarşı uğurlu alternativ kimi çıxış edir

narahət edir, qəzəbləndirir. Ona qalsa, dünyada bu cür xəbər yayan onlarla kanal və media quruluşları var. Ancaq rus mediası son illərdə sürətlə parladi. Bunun isə bir neçə mühüm səbəbləri vardı.

Məsələ ondadır ki, son illərdə Putinin siyasi iddialarının güclənməsi ilə paralel olaraq meydana çıxan "Sputnik" və RT populyarlığı yalnız fərqli dillərdə (ərəb, ingilis, rus və sair) xəbər yaydığı üçün qazanmadı. Rus heyranlarının rolu və ya arxasındakı dövlət gücü və ya maddi imkanlar deyildi. Rusiyanın

adıçəkilən bu təbliğət mediasının əsas gücü alternativ ola bilməsində idi.

Uzun illər dünyada Qərb mərkəzli aparıcı xəbər quruluşları liderlik edib. CNN, BBC, CBC, "Aljazeera", son illərdə Euronews dünyanın əsas xəbər yükünü daşıyan media idi. Çünki əsas xəbərlərə əli çatan bu qurumlar idi, üstəlik, operativlik və yayım gücü onları bazarın liderinə çevirmişdi.

Ancaq Rusiya mediası bazara bu quruluşlara alternativ olaraq girdi. Hansı ki, eyni şəkildə 2001-ci il 11 sentyabrından sonra Qətər

mərkəzli (eyni zamanda Qərbə bağlı) "Aljazeera" Qərb mediasının əli çatmadığı Əfqanıstan mağaralarından, "Əl-Qaidə" liderlərindən "birinci əldən" xəbər yaymaqda dünyanın aparıcı mediası arasına daxil ola bildi.

Eyni rol "ərəb baharı"ndan sonra Rusiya mediası oynadı. Yaxın Şərqdə başlayan savaqlar bütün müharibələrdə olduğu kimi, informasiya ehtiyacını artırdı. Bu zaman aparıcı media bir "cəbhədə" idi. Yəni Qərb və ərəb mediası Suriya və İraq hadisələrində bir düşərgəni dəstəklədiyi üçün alternativ xəbər ehtiyacı yaranmışdı. Bu boşluğu Rusiyanın adıçəkilən mediası doldurdu. "Sputnik" və RT Suriya, İraq, Yəmən, Liviya və sair bölgələrdəki olaylardan dünyanın alışıdığı media orqanlarından fərqli xəbərlər verməyə başladı. Çünki insanlar, sadəcə, bir tərəfi deyil, həm də "səngərin o üzündə olanları" öyrənmək, xəbər tutmaq istə-

yirdi. Beləliklə, alternativ olmasın nəticə etibarilə rus mediasının dünya miqyasında populyarlıq qazanmasında və sürətlə məşhurlaşmasında əsas amil idi. İndi isə artıq planetin bütün nöqtələrində fəaliyyət göstərən RT operativ və alternativ xəbər verməklə, həm də anti-Qərb ovqatının simvoluna çevrilib. Qlobalizm, liberal dünyaya qarşı olan, Qərbin mövcud siyasi sistemlərinə qarşı olanlar üçün indi əsas məlumat mənbəyi bu kanallardır. Təbii ki, Rusiya hakimiyyəti bu KİV-dən siyasi məqsədləri üçün də istifadə edir. Ümumilikdə isə rus mediası antiqlobalist, liberalizm əleyhdarı, sağçı qüvvələrin qeyri-rəsmi blokunun media və təbliğət rupuoru indi adıçəkilən rus mediasıdır. Bu isə təbii ki, Qərbdə qəzəblə qarşılıdır. Avropa Parlamenti kimi bir qurumun tarixində ilk dəfə olaraq bir media orqanı barəsində bəyan verməsi də bunun bir sübutu idi.

□ Kənan RÖVŞƏNOĞLU

"İran ətrafında halqa artıq yaradılıb"

Ekspertdən ABŞ-ın İran avantürası haqda açıqlamalar

Donald Tramp hakimiyyətə gəldikdən sonra ABŞ-İran münasibətləri gərginləşməyə xətti götürüb. Mayın 21-də Səudiyyə Ərəbistanında keçirilən "Ərəb-İslam-Amerika" sammiti hələ də dünya gündəminin əsas hadisələrindən biri olaraq müzakirə olunur və bir sıra ekspertlər hesab edir ki, bu sammit ABŞ-ın İrana qarşı planlarını həyata keçirmək istiqamətində atdığı ciddi addımlardandır. ABŞ prezidentinin Ər-Riyada gəlməsi, Kral Salmanla 350 milyard dollar dəyərində anlaşma, yeni hərbi koalisiyanın yaranması haqda razılaşma da İrana hədəflənmiş addım kimi şərh edilir. Bildirilir ki, Yaxın Şərqdə yeni hərbi blokun qurulması və onun döyüşən hərbi gücünün yaradılması yeni savaş deməkdir. Bu isə onsuz da ağır, yorucu terror müharibələrinin davam etdiyi bölgə üçün ağır və ümitsiz gələcək vəd edir.

Bes ABŞ-ın son zamanlar atdığı bir sıra addımlar

İran ətrafında halqa yaratmaq varmı? Hesab etməklər olarmı ki, ABŞ İrani həm də müsəlman dövlətlərinin vasitəsilə sanki mühasirəyə alır? ABŞ-ın İrana hərbi hücum planı varsa belə, bu, avantürə sayılmalıdır? Belə bir avantürə bölgəyə nə vəd edər?

Beynəlxalq məsələlər üzrə ekspert Elşən Mustafayev bildirdi ki, son 30 ildə İran məsələsində ABŞ prezidentlərinin siyasəti demək olar eyni olub, ciddi fərqlənməyib: "Yeni münasibətlər

həmişə gərgin olub. Sadəcə, müəyyən zamanlarda bu gərginlik açıq şəkildə üzə çıxıb. İrana bağlı Donald Trampın atacağı addımlar, verəcəyi qərarlar bu məsələ ilə bağlı illərlə formalaşan cizgidən kənara çıxmıyacaq. İran dünyada ən zəngin neft ehtiyatı olan dövlətlərdən biridir və yerləşdiyi coğrafiya xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Bununla belə, İran özünə qarşı olan basqıları həmişə özü stimullaşdırıb və özünü pis vəziyyətə qoyub, ABŞ timsalında düşmən obrazı formalaşdırıb. Yaxın Şərqi məsələsində tutduğu mövqe, Suriyada Əsəd rejiminə verdiyi hərbi və siyasi dəstək davam edərsə, İrana qarşı əməliyyatların olacağı istisna deyil. Bunun adını nə qoyurlarsa-qoyunlar, hətta avantürə da desələr, bunun baş verəcəyi halda məqsədə

çatmaq üçün sona qədər gəldicək. Qaliblər isə mühakimə olunmur. Bu aksiyanın həyata keçirilməsinə hüquqi bazanı İran özü illərdi ki, formalaşdırır. Ermənistan və Rusiya xarici qonşuları ilə olan soyuq münasibətləri, onlarla zaman-zaman yaşadığı problemlər üzündən İran ətrafında həlqə demək olar ki artıq yaradılıb. Yeni bir hadisə baş verəcəyi halda ən azından qonşu dövlətlərin seyrçi mövqeyi ortada ola bilər. Həmçinin İsrailin rolunu, ABŞ siyasətinə təsirini da unutmamaq lazımdır. İsrail dövləti həmişə İran tərəfindən təhdid olunub. Obamanın prezidentlik dönəminin son illərin-

də İrana qarşı sanksiyaların böyük bir hissəsi qaldırıldı. Çox güman ki, həmin zamanlar tərəflər danışıqlar zamanı ortaqlıq nöqtəyə gəlmişdilər. Amma artıq görünür ki, razılaşmalar pozulub və münasibətlər əvvəlkindən də kəskinləşib. Bölgədə isə onsuz da qeyri-sabit vəziyyət illərdi ki, sürür."

Ekspertin sözlərinə görə, belə görünür ki, Yaxın Şərqdə sabitliyin qurulması hələ uzun zaman alacaq. Amma İran istəsə, müəyyən güzəştlərə getməklə, bəzi ambisiyalarından çəkilməklə bu problemlərdən yayına bilər.

□ Etibar SEYİDAĞA

“Biz 2020-ci ildə Cənub Qaz Dəhlizi ilə Avropanın Azərbaycan qazını alacağını gözləyirik”. Bunu Avropa İttifaqının (Aİ) vitse-prezidenti Maroş Şevçoviç dünən Bakıda keçirilən 24-cü Beynəlxalq Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılışına videomüraciətində bildirib.

M.Şevçoviç deyib ki, Cənub Qaz Dəhlizi gələcəkdə Orta Asiya qaz resurslarının Avropaya çatdırılmasında mühüm rol oynaya bilər: “Bizim birgə görülə biləcək işlərimiz hələ çoxdur. Ekologiya və iqlim məsələləri ilə bağlı xeyli işlər görə bilirik. Enerji mənbələrinin artırılması istehlakçıların mənafelərinə xidmət edir. Təmiz enerji keçidi iqtisadi artım, iş yerlərinin artırılması üçün önəmlidir”.

Qeyd edək ki, “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinin icra edilməsi üçün Azərbaycan həm siyasi iradə göstərir, həm də iqtisadi töhfə, maliyyə töhfəsi verir. Çünki bu layihə Azərbaycan üçün tarixi əhəmiyyət daşıyır. Cənub Qaz Dəhlizinin Azərbaycanın uzunmüddətli inkişafını gücləndirəcəyi, ölkəyə böyük mənfəət gətirəcəyi birmənalıdır.

Bəzi ekspertlər isə hesab edir ki, Avropanın Azərbaycan qazını gözləməsi Azərbaycana iqtisadi baxımdan üstünlüklər gətirsə də demokratiya məsələsinin yenə arxa plana keçiriləcəyinə gətirib çıxara bilər.

Müxalifət düşərgəsinin bu məsələdə mövqeyinin necə olduğuna gəlincə, Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadə bildirdi ki, Azərbaycan Avropadan uzaq bir məsafədə yerləşmir ki, hər hansı bir iqtisadi layihə Avropanın dəyərlər və prinsiplərini sıradan çıxarsın. Azərbaycan istər-istə-

məz Avropa siyasi coğrafiyasındadır, “Yaxın Şərq proqramı” çərçivəsində, o cümlədən “Yaxın qonşuluq siyasəti” çərçivəsində Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlığı durdurmaq, ləngitmək çox çətindir: “Ola bilsin ki, demokratiya məsələlərində Azərbaycan cəmiyyətinin, postsovet ölkələrinin cəmiyyətlərinin istədiyinə hamısı gerçəkləşmir. Lakin bunun nədənlərini tək Avropa İttifaqının neft-qaz siyasətində aramaq lazım deyil. Bölgədə, dünyada baş verən proseslər fonunda bəzən dəyərlər və prinsiplərdən müvəqqəti geriçəkilmələr olur ki, inqilabi dəyişikliklərdən kətkəllərə gətirib çıxarmasın. Orta Şərqdə baş verən inqilabi dəyişikliklər nəticədə etibarilə kətkəllərə gətirib çıxarıb ki, dünya bu gün ondan qurtula bilmir. Rusiya kimi qonşumuzun olduğunu bilən Avropa bilir ki, Azərbaycan kimi ölkələrdə kəskin fundamental dəyişikliklər nəticədə Rusiyanın hərəkətə keçməsi və bölgəni müharibəyə cəlb etməsi belə istisna deyil. Ona görə də bəzən demokratiya məsələlərində müəyyən geriçəkilmələr olur. Lakin bunlar heç bir halda neftlə, qazla bağlı deyil. Odur ki, bu gün hansı əməkdaşlıq imkanları varsa, onlardan istifadə edib daha çox Avropaya inteqrasiya etmək lazımdır”.

Demokratiya indi də qazdan arxa plana keçəcək?

Avropa Azərbaycan qazını gözləyir

İ.Ağazadə hesab edir ki, dəyərlərin öz yerini tutması bir az zaman məsələsidir, həm də tək bizdən və Avropadan asılı olan məsələ deyil: “Çünki regionda baş verən hadisələr göstərir ki, bu məsələlərdə tələsmək Qərbin özünü də bəzən dilemma qarşısında qoyur. Məsələn, Ukraynada inqilabi proseslər baş verdi və Rusiya məlum addımları atdı, indi Avropa özü dilemma qarşısında qalıb. Qərb nə Ukraynadan əlini çəke bilmir, nə də Ukraynaya ciddi dəstək olub Rusiyanı regiondan çıxara bilmir. Ona görə də Qərb bu gün bu regi-

onda demokratiya məsələsinə münasibətdə bir az tərəddüd edir. Yoxsa başqa heç bir halda dəyərləri heç nəyə dəyişməzlər. Bunun qazla, neftlə əlaqəsi yoxdur. Avropa İttifaqının vitse-prezidentinin də məhz iqtisadi amilləri qabartması Rusiya və digər bəzi dövlətlərin onsuz da TAP layihəsinə olan qıcıq münasibətinin bir qədər yumşalmasına söykənir”.

VİP sədri Əli Əliyev isə bildirdi ki, Şevçoviç konkret siyasi və biznes çevrələrinin bir hissəsinin maraqlarını qoruyan biridir. Bu çevrə yeganə

coğrafiyaya dünya supergücünün münasibətini göstərir. Həm Rusiya, həm də İran bizim ciddi qonşularımızdır. Deməli, hadisələrin krateri yaxın gələcəkdə bizə tərəf keçə bilər. Bu zaman neft və qaz bolları həlledici mahiyyətli olmayacaq.

Azərbaycanın İslam NATO-suna cəlbə ciddi xarakter ala bilər. O hərbi qüvvələrdə əsasən ŞİƏ təmayüllü Azərbaycanın yer alması dünya gücləri üçün prinsiplə olacaq. Bu kimi beynəlxalq faktorlar uzaq dövrün perspektivləri deyil. Hakimiyyətin daxilindəki qrupların da beynəlxalq bağları ciddi amil kimi qiymət almalıdır. Ona görə də qaz məsələsinin demokratiya məsələsinə tamamilə arxa plana keçirəcəyini düşünmək yanlışdır. Sadələdiqlərinin fəvqündə bir vacib amil də var. Bu sözsüz ki, Azərbaycan xalqının siyasi iradəsidir. Qarşıdan gələn siyasi, sosial, iqtisadi, maliyyə, hərbi və digər seqmentləri əhatə edəcək siyasi dövr xalqın iradəsi kimi ümdə amilin xarakterini müəyyən edəcək. Ona görə də nikbinəm. Hesab edirəm ki, bu xalq ötən əsrin sonlarında müstəqilliyi bərpa edər, öz hakimiyyətini qura, torpaqların əsas hissəsini azad edər bildiyi kimi yenə də bu tarixi missiyanın öhdəsindən gələ biləcək”.

□ Etibar SEYİDAĞA

Azərbaycanda hansı ölkənin güclənməsi faydamızdır?

Politoloq: “Cənubi Qafqazda biz yalnız öz siyasətimizi görürük və qalanları bizimlə hesablaşmalıdır...”

Tarixə nəzər salsaq görürük ki, Cənubi Qafqaz hər zaman müxtəlif dövlətlərin maraqlarının toqquşduğu yer olub. Azərbaycanın Cənubi Qafqazda özünəməxsus yer tutması isə heç kimə sirr deyil. Bir çox ölkələrin rəsmiləri də dəfələrlə Azərbaycanın bölgədə açar rolunu oynamasını vurğulayıblar.

Elə buna görə də ölkəmizlə, bizə qonşu olan və ya olmayan dövlətlər müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıqda maraqlıdır. Son illər yaranmış yeni ittifaqlar da bunu deməyə əsas verir.

Şübhəsiz ki, beynəlxalq əlaqələrin inkişaf etdirilməsi Azərbaycan üçün də zəruri haldır. Çünki belə əlaqələr həm də daxili ehtiyacların ödənilməsinə hesablanır. Müstəqillik illərində imza atığımız beynəlxalq miqyaslı enerji və nəqliyyat layihələrimiz isə Avropanın, Qərbin də marağındadır. Bəs Azərbaycanda hansı ölkənin güclənməsi bizim üçün daha faydalıdır?

Politoloq Mübariz Əhmədov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Azərbaycan hökumətinin apardığı siyasətdən hər şey aydındır: “Azərbaycan bu regionda yeganə dövlətdir ki, müstəqil, balanslı siyasət apara bilir. Qıssası, bizim öz siyasətimiz var. Gəlin Cənubi Qafqaz ölkələrinə diqqət edək və öncə mövcud vəziyyətə nəzər salaq. Bu ölkələr içərisində Gürcüstan birmənalı şəkildə Rusiyanı qəbul etməyib, NATO-yönümlü siyasət aparır. Gürcülər NATO üzvü olmaqla hesab edirlər ki, nə zamansa Rusiyanı cəzalandıracaqlar. Ermənistanın isə nəinki müstəqil siyasəti yoxdur, ümumiyyətlə, müstəqil siyasət aparmaq potensialı da mövcud deyil. Ermənistanda dövlətçiliklə bağlı ictimai şüur ya ziddiyyətlidir, ya da birmənalı şəkildə Rusiyanın tərkib hissəsi olmağa yönəlib. Sadələdiqlərdən başqa Ermənistanda hər hansı bir siyasət yoxdur.

Mübariz Əhmədov

Azərbaycana gəlincə isə regionda iqtisadiyyatın təxminən 75 faizi Azərbaycanın payına düşür. Eləcə də əhalinin də fərdi-fiziki parametrlərinə görə Azərbaycan öndədir. O cümlədən əhalimizin intellektual səviyyəsi müstəqil siyasətimiz üçün əsas yaradır. Həm-

çinin bu gün Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionu üzərində olan siyasəti idarə etmək gücünə malikdir. Bu baxımdan, demək olar ki, Azərbaycanın siyasəti Cənubi Qafqazda ən prioritet siyasətdir və bizim özümüz burada liderik. Ona görə də biz Rusiya, İran və ya Türkiyəni burada lider rolunda görmək fikrində deyilik. Rusiya və eləcə də Türkiyə ilə regional miqyasda çox üstün səviyyədə münasibət qurmuşuq. Ruhininin birinci prezidentliyi dövründə isə Azərbaycanla İran arasında da münasibətlər birdən-birə çox yüksək səviyyədə inkişaf etdi. Ruhani ikinci dəfə prezident seçildən sonra birinci mətbuat konfransı zamanı bildirdi ki, regional layihələrimizi Azərbaycan vasitəsilə həyata keçirəcəyik. Yeni qeyd etdi ki, həm Rusiyaya, həm də Gürcüstana olan yolları Azərbaycanından keçəcək. Bu isə bizim xarici siyasətimizin səviyyəsinin göstəricisidir. Biz Rusiya, Türkiyə və eləcə də İranla uzlaşdırılmış siyasət qura bilməmişik. Əminəm ki, Azərbaycan İranın da maraqlarını Cənubi Qafqaz regionuna gətirəcək. Bellidir ki, bu zamana qədər İranın Cənubi Qafqaz siyasəti Ermənistan üzrə olub. Necə Azərbaycan indiyədək öz üzərində müxtəlif iri dövlətlərin maraqlarını barışdırıb, milli maraqlarımıza uyğun siyasət aparıbsa, bundan sonra da eyni münasibətlər daha inkişaf etmiş formada davam edəcək. Ona görə də burada hansısa dövlətin güclənməsindən söhbət belə gedə bilməz”.

Politoloq Azərbaycanın Qərblə olan münasibətlərinə də toxundu: “Cənubi Qafqazda biz yalnız öz siyasətimizi görürük və qalanları bizimlə hesablaşmalıdır. Qərbə də bu kontekstdə yanaşıırıq. Azərbaycan çox ciddi surətdə maraqlıdır ki, Qərb bəzi işlərindən ayılan zaman onun Cənubi Qafqaz regionunda çox konseptli siyasəti olsun. Bu gün Avropa İttifaqının, ABŞ-in Cənubi Qafqaz üzrə siyasəti yoxdur. Azərbaycan hər zaman çalışıb ki, bu siyasət cücərsin. Fikir verin ki, Bakı-Tiflis-Ərzurum, Bakı-Tiflis-Qars layihələri əslində Qərbə gedən yollardır. Eləcə də TAP, TANAP layihələrimiz də Qərbə yönəlib. Sadəcə olaraq, Qərbin başı qarışıqdır və Cənubi Qafqaz regionu ilə hələ ki işi yoxdur. Ona görə də bir qrup insan erməniperəst siyasət aparır, digər bir qrup gürcüləri üstün tutur və sairə. Qərb Cənubi Qafqaz regionu ilə ciddi maraqlanmağa başlayan kimi ilk olaraq Azərbaycanı görəcək. Belə olan təqdirdə Azərbaycan bu istiqamətdə də balanslaşdırılmış siyasətini qurub, uğurlarına davam edəcək”.

□ Əli RAIS

Sadist idarə

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Ölkəmizdə ən yaxşı işləyən dövlət idarələrindən biri, bəlkə də birincisi “Azəriqaz” İstehsalat Birliyi. Özü də bunlar o qədər yaxşı işləyirlər ki, dövlət də bilmir hara qoysun. Göz dəyməsin deyər tez-tez yerini dəyişirlər. Gah müstəqil idarəyə çevirirlər, gah SOCAR-ın - Dövlət Neft Şirkətinin tərkibinə salırlar. Bir ara Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin nəzdində olmuşdu, müəyyən dövr isə Müdafiə Nazirliyinin. Hazırda da yanılmırsa yenə SOCAR-a daxildir. Ancaq yanla bilərəm, kəşfiyyat orqanı, xüsusi xidmət kimi bir orqandır, hər yerdə olar, eyni zamanda heç yerdə olmaz. (Bu haqda az sonra).

“Azəriqaz”ın yaxşı işlərinin başında onun “qaynar xətti” gəlir. Bunlar 104 və 185 nömrəli telefonlardır. Haçan qazla bağlı problem olsa zəng edirsən, ceyran səslə, ahu baxışlı xanımlar qəmzə ilə cavab verir, qazı kəsilənin qazını, sayğacı koda düşənin kodunu, açarını itirənin qapısını açırlar. Bizim qonşunun hətta bir dəfə bazarlığını eləyib gətiriblər. O dərəcədə xalqa yaxın idarədir.

Əlbəttə, zəhmətkeşlərimiz heç şübhəsiz mənəm bunları yandıqımdan yazdığımı anladılar. Çünki “Azəriqaz”ın qaynar xəttinə düşüb ordan adam balası kimi cavab almağı bacaran yeganə azərbaycanlıya Azadlıq meydanında heykəl qoyulacaqdır. Hiqqə bozonunu tapmaq, qara dəliyin sirrini çözmək, Sirius ulduzu ətrafında fırlanan ASDFGH1234455 ekzoplanetindən radiosignal alıb əlaqə qurmaq daha asandır, nəinki bu tünbətün idarədən cavab almaq. Bəlkə də bunun müştəri xidmətinə qaynar xətt adlandırarkən elə müştərini yandırıb-yaxmağı nəzərdə tutublar. Elədirsə təbriklərimizi qəbul edin, siz bunu bacarırsınız. Hər gün nə qədər azərbaycanlıyı qazınızda ütüb, qızardıb, yandırıb başını buraxırsınız.

Mən dövlətimizin kosmik inkişafını, planetar miqyasını, analoqsuz manatını, kataloqsuz blatını, fataloqsuz həyatını (*hamısı qaynar xəttin hikmətindəndir - artıq dilimizin leksik tərkibini zənginləşdirirəm*) nəzərə alaraq bəlkə bu qaz temasında heç donquldanmazdım. Yeri deyil axı. Ostap Benderin kinosunda dilənçi uşağın “dayı, 20 qəpik ver” sualı kimi səslənir, halbuki, Ostap müəllim həmin vaxt hansısa planetar mövzular üzərində düşünürdü. Yəqin onun uşağa dedi tarixi kəlamı da xatırlayarsınız: “Bəlkə sənə içində pullar olan otağın açarını da verim?” Bəs o zaman şikayətimiz nədəndir?

Yeri gəlmişkən, bəzi zəhmətkeşlərimiz vəziyyətdən bezərək qaz satışını ASAN-xidmətə verməyi, adını isə QA-Zan-xidmət qoymaq istəyirlər. Ancaq ola bilsin, qaz idarəsinin məxfi fəaliyyətində nəse dövlət sirri vardır. Biz zəng edib şikayətləndiyimiz (*daha doğrusu, şikayətlənmək istədiyimiz - bax yuxarı*) anlarda “Azəriqaz”ın əməkdaşları Ağdərədə əməliyyat keçirib mənfur düşməni qazla boğurlar? Hər şey ola bilər. Əgər ordunun tərkibindən 1988-ci ildən qalma casuslar tapıldısa, niyə qaz idarəsindən milli qəhrəmanlar çıxmasın? Nəhayət, keçim dərdimizin məzmununa, yoxsa qəzet qurtara bilər.

Demək, ölkəmizin dünya qaz sistemi üçün necə vacib olduğunu bilirsiniz. TAP, TANAP, TARAPP-TURUPP və sairə adlı çoxlu projələr vardır. Elə dünən Bakıda qaz-neft sərəngisi keçirildi, Avropanın bizim qazsız yaşamasının çətinliyi vurğulandı. Mən buna görə narahatam. Bax, sabah bu qaz kəmərinin ucu getdi çıxdı İtaliyaya, Almaniyaya, nə bilim, İslandiya və Qrenlandiyaya... Birdən orda hansısa almanın qazı kəsildi, bu da götürdü “Azəriqaz”ın qaynar xəttinə zəng vurdu. Sonrasını yazmıram. Ağılız bizə getməsin, onlar nemes kimi adamlardır. Gəlin bu beynəlxalq qalmaqalı indidən önleyək, müştəri xidmətində telefona cavab verən (*lap elə yalandan olsa da “alo” deyər*) bir adam balası qoyaq.

Yoxsa hər dəfə zəng vurursan, robot deyir: “Şikayətiniz üçün 1 düyməsini seçin”. Düyməni basırsan, sığallayırsan, öpüb-yalayırsan - xeyri yoxdur, həmişə belə cavab gəlir: “Düzgün seçim etməmişsiniz, seçim edin”.

Açıq, seçim etmədiyimizi bilirlik, etsəydik orda indi siz niyə oturdunuz ki? Ancaq bunu hər dəfə başımıza vurmağın mənası nədir?

Azərbaycan hökumətinin zaman-zaman uğurlu xarici siyasət yürütdüyünü müstəqil ekspertlərə yanaşı, bir çox müxalifət təmsilçiləri də etiraf edir. Hər bir dövlətin bel sütünə sayılan həm hərbi, həm siyasi, həm də iqtisadi sahələrdə rəsmi Bakı digər dövlətlərlə balanslı siyasətə üstünlük verir ki, bu da daim ölkəmizi təhlükələrdən qoruyur.

yaxşısı elə ordunu NATO standartlarına yüksəltməklə məşğul olmaqdır. Ancaq bu o demək deyil ki, biz NATO-nun üzvü olan Türkiyə ilə hərbi əməkdaşlığı keyfiyyətcə yeni mərhələyə keçirə bilmərik. Fikrimcə, Rusiya-Ermənistan hərbi ittifaqı qarşılığında Azərbaycan da Türkiyə ilə oxşar ittifaq yaratmalı

val-ruhiyyəsi də sezilir. Məna elə gəlir ki, Qərblə münasibətlərdə Rusiya amilini şifirtmək lazım deyil. Məsələn, Azərbaycanın neft və qaz layihələrinin mütləq əksəriyyəti Rusiyadan yan keçir. Bu doğru siyasətdir. Əlbəttə, rəsmi Bakının enerji siyasəti Rusiyanın maraqlarına uyğun deyil. Buna baxmayan-

hələsindən çıxdı. Yəni bizim Ankaraya mesajımız bu olmalı idi ki, “bəli, biz Türkiyənin maraqlarını nəzərə alırıq, ancaq İsrailə münasibətlərə yenidən baxılması Azərbaycanın xeyrinə deyil”. Azərbaycan-İsrail münasibətlərinin soyuması heç Türkiyənin də xeyrinə deyildi. Bölgədə hadisələr sürətlə inkişaf edir və hər birinə adekvat reaksiya vermək lazımdır. Çevik siyasətə ehtiyac var. Boşluq buraxmaq olmaz. Məsələn, Kipr Respublikasının xarici işlər naziri İoannis Kasoulis

Qarışan dünya və Azərbaycanın seçdiyi yol...

Regionda və dünyada baş verənlərin fonunda Azərbaycanın balans taktikası müsbət qiymətləndirilir; **Elxan Şahinoğlu**: “Bölgədə hadisələr sürətlə inkişaf edir və hər birinə adekvat reaksiya vermək lazımdır; çevik siyasətə ehtiyac var”

Çətin bir regionda yerləşirik; təhlükəli qonşu dövlətlərimiz var. Habelə, zaman-zaman İrana qarşı müharibə təhdidləri var. Bütün bunların fonunda Azərbaycan Rusiya, Qərb və İrənlə münasibətdə elə siyasət yürüdü ki, ilk növbədə təhlükəsizliyimiz təmin olunur. Ölkə iqtidar balanslı siyasətə önəm verir, Qərbdən qopmur, əksinə, əlaqələrini genişləndirməyə davam edir. Paralel olaraq da Rusiya və İrənlə münasibətləri normal saxlamaq üçün əlindən gələni edir.

Bəziləri hesab edir ki, artıq rəsmi Bakı konkret istiqamətini müəyyən etməlidir, yəni ya Qərbin, ya da Qərblə burun-buruna gələn Rusiyanın yanında olmalıdır. Bunun təhlükəli olacağını düşünenlər isə kifayət qədər çoxdur.

Politoloq Elxan Şahinoğlu Azərbaycanın yürütdüyü siyasətin getdikcə çətinləşdiyini düşünür: “Rəsmi Bakıya balans siyasəti yürütmək getdikcə çətinləşir. Biz Gürcüstan və Ukraynadan fərqli olaraq NATO üzvlüyünü qarşımıza hədəf qoymadıq. Bəlkə də bu düzgün siyasət idi. Çünki Gürcüstan və Ukrayna bu hədəflərini elan etdikdə avtomatik Rusiya ilə münasibətləri daha da gərginləşdi və Moskva bu ölkələri parçaladı. Doğrudur, bu o demək deyil ki, biz müstəqil qərar verməməliyik. Əlbəttə, əgər biz bilsəydik ki, NATO-ya üzvlüyümüz qısa müddətdə həll oluna bilər, Rusiya və İranın əks-reaksiyasını nəzərə alaraq riskə getmək olardı. Ancaq təminat yoxdur ki, NATO Azərbaycanı qısa müddətdə üzvlüyə qəbul edə bilər. Buna görə indiki mərhələdə ən

və Türkiyənin Azərbaycanda bir neçə hərbi bazasının yerləşdirilməsi danışıqlarına başlamalıdır. Cənubi Qafqazın iki dövləti seçimini edib. Ermənistan Rusiyanın siyasi-hərbi müttəfiqidir, Gürcüstan isə NATO üzvlüyünə çalışır. Bu cür durumda Azərbaycanın neytral qalması çətinləşir. Azərbaycanın Qoşulmayanlar Hərəkatına üzvlüyü də təhlükəsizlik problemlərimizi həll etmir. Məsələn, Səudiyyə Ərəbistanı “İslam NATO”su yaratmaq istəyir və yeni blokda Azərbaycanı da görmək istəyir. Rəsmi Bakı İranın buna kəskin reaksiyasını nəzərə alır. Ancaq məsələ burasındadır ki, biz hər dəfə Rusiya və İranın regional təhlükəsizlik maraqlarını nəzərə alsaq da, onlar Azərbaycanın təhlükəsizlik maraqlarını nəzərə almırlar. Belə olan halda biz niyə onların maraqlarını diqqətə almalıyıq? Bizə nə xeyirdirsə, ona üstünlük verməliyik. Rusiya böyük qonşumuzdur. Bu ölkə Ermənistanın siyasi və hərbi müttəfiqi olmasına baxmayaraq Rusiya ilə normal münasibətləri davam etdirmək məcburiyyətindəyik. Buna baxmayaraq, Rusiyada anti-Azərbaycan əh-

raq, bu, bizim və Qərbin maraqlarına uyğundur. Rəsmi Bakı bu siyasəti davam etdirir. Hətta Amerika prezidentləri azərbaycanlı həmkarları İlham Əliyevə göndərdikləri məktublarda hər zaman məhz Azərbaycanın dünya bazarlarına çıxardığı enerji resurslarına diqqəti çəkirlər. Bu siyasət bizim müstəqil qərarvermə mexanizmimizi gücləndirməlidir”.

Politoloq ilk növbədə Azərbaycanın öz maraqlarından çıxış etməsinin vacibliyindən söz açdı: “Birinci növbədə Azərbaycanın maraqları ön planda tutulmalıdır. Türkiyə bizim strateji müttəfiqimizdir və hərbi əlaqələri genişləndirməliyik. Ancaq hətta müttəfiqlər arasında da bəzən suallar yaranır. Məsələn, Ankaranın Tel-Əvivlə münasibətləri soyuyanda Türkiyənin Azərbaycandakı səfiri demişdi ki, “Bakı gerek İsrailə münasibətlərinə yenidən baxa”. Bu, Ankaranın Bakıya mesajı idi. Ancaq bu bizim maraqlara uyğun deyildi. Çünki biz İsraildən müasir silahlar alırıq və bu ölkəyə elə Türkiyə üzərindən neft satırıq. Nə yaxşı ki, Türkiyə ilə İsrail arasındakı münasibətlər tam da olmasa gərginlik mər-

des Ermənistanın müdafiə naziri ilə görüşü zamanı Dağlıq Qarabağın Ermənistanla “aid olduğunu” bildirib. Bir gün sonra Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev açıqlama verdi. Açıqlamada kipi nazirin səsləndirdiyi fikirlərin beynəlxalq hüquqa və Avropa İttifaqının Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləmə siyasətinə zidd olduğuna dair fikirlər yer alıb. Bunlar hamısı doğrudur. Ancaq Hikmət Hacıyevin açıqlamasında diqqətimə ən çox çəkən bu cümlə oldu: “Şimali Kipr türklərinin əsrlər boyu köklü xalq kimi yaşadığı ərazidir və onların da öz müqəddəratını təyin etmək hüququ vardır”. Həqiqətən, əgər Kipr yunanlarının naziri Dağlıq Qarabağı Ermənistanla birləşdirsə, biz niyə Kıbrıs türklərinin müstəqil yaşamaq hüququnu tanıyamalıyıq? Yaxşı yadımdadır, rəsmi Bakı 2000-ci illərin əvvəllərində Kuzey Kıbrıs Türk Cümhuriyyəti ilə təmasların genişləndirilməsinə qərar verdikdə, Afinadan təcili olaraq Bakıya diplomatik desant göndərildi. Bizə anlatmaq istədilər ki, KKTC-ni rəsmən tanısaq, Afina da Dağlıq Qarabağla bağlı “adekvat” addım ata bilər. O zaman rəsmilərimiz Afinanı eşitdi. Növbə bizimdir. Bu dəfə bizim diplomatlar Afinaya gedib onlara anlatmalıdırlar ki, əgər Kipr yunanlarının naziri İrəvanda verdiyi açıqlamaya düzəliş etməsə, biz KKTC ilə bağlı yarımçıq saxlanılan işi davam etdirə bilərik. Boşluq buraxsaq və ya vaxtında reaksiya verməsək, hadisələr bizim əleyhimizə inkişaf edə bilər”.

Okeanın o tayından Qarabağ ismarışı

Bakıda 24-cü Beynəlxalq Neft və Qaz Sərgisi öz işinə başlayıb. Sərginin açılışında Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev iştirak və çıxış edib. Çıxışında Azərbaycanın 2,6 trilyon kubmetr təsdiqlənmiş qaz ehtiyatına malik olduğunu və bunun enerji təhlükəsizliyimizdə mühüm rol oynadığını söyləyən prezident enerji təhlükəsizliyinin ölkələrin milli təhlükəsizlik məsələsi olmasına diqqət çəkib (APA).

Ölkə rəhbəri habelə Azərbaycanın neft-qaz layihələrinin regionda təhlükəsizliyin, sabitliyin, inkişafın təməli olduğunu bildirib. "Həmin layihələrin ölkələr arasında münasibətlərə də çox böyük təsiri var. Bu kəmərlər bizim böyük sərvətimizdir" deyən İlham Əliyev "Şahdəniz-2" layihəsinin icra mərhələsinin də uğurla həyata keçirilməkdə olduğunu deyib.

"Cənub Qaz Dəhlizinə 40 milyard dollar vəsait qoyulması nəzərdə tutulub, bu işlərin böyük əksəriyyəti həyata keçirilib. "Şahdəniz-2" layihəsinin icra səviyyəsi 93 faiz səviyyəsindədir. TANAP-in icrası 70 faizdən yuxarı, TAP-da icra səviyyəsi 42 faiz səviyyəsindədir. Bu il Cənub Qaz Dəhlizinin Məşvərət Şurasının Bakıda növbəti iclası keçirilib. Azərbaycan bu layihədə lider ölkədir. Bizim tərəfdə ölkələr - Balkan ölkələri, ABŞ, Böyük Britaniya və Avropa Komissiyasının yüksək çinli rəsmiləri Məşvərət Şurasının iclasında iştirak ediblər. Qəbul edilən qətnamədə Azərbaycanın lider rolu vurğulanıb" - prezident vurğulayıb.

Dövlət başçısı həmçinin neft-qaz kəmərlərinin şaxələndirilməsinin vacib olduğunu bildirib: "Mənbələrə gəlincə, Avropa ölkələri üçün yeganə yeni mənbə Azərbaycanıdır. Azərbaycan böyük və yaxında yerləşən mənbədir. Ən önəmlisi, Azərbaycan dövlətinin güclü iradəsi və maliyyəsi var. Əgər Azərbaycan Cənub Qaz Dəhlizi çərçivəsində 4 layihəyə sərmayə qoymasaydı, heç bir investor sərmayə qoymazdı. Azərbaycan qazının Avropaya çıxarılması 10 ilin müzakirə mövzusu idi, ancaq heç bir nəticə vermirdi. 2012-ci ildə Azərbaycan Türkiyə ilə TANAP layihəsinə imza atdı və işlər başladı. Azərbaycan həm siyasi iradə ortaya qoyur, həm də maliyyə töhfəsini verir. Cənub Qaz Dəhlizi Azərbaycanın uzunmüddətli inkişafını təmin edəcək. Növbədə Böyük Abşeron qaz yatağı layihəsi var. Paralel olaraq "Ümid", "Babək"

Ağ Evdən İlham Əliyevə ikinci dəstək mesajı: "Yanınızdayıq..."

Amerika prezidenti qısa zamanda azərbaycanlı həmkarına növbəti məktubunu göndərdi; **prezident İlham Əliyev: "ABŞ-ın dəstəyini yüksək qiymətləndiririk..."**

layihələri icra edilir. Bu yataqlardan yaxın illərdə hasilat gözlənilir. Yaradılan infrastruktur sayəsində Azərbaycanın tranzit rolu da artır. Xəzərin şərqindən resurslar Azərbaycan üzərindən dünya bazarına çıxarılır".

"Yeni Musavat" yada salır ki, bundan az öncə - Respublika günündə etdiyi çıxışında prezident TAP layihəsinin gerçəkləməsinə qarşı Avropada süni maneələrin yaradıldığını demişdi. Bununla da dövlət başçısı əslində Cənub Qaz Dəhlizinin (CQD) reallaşmasına qarşı bəzi geosiyasi mərkəzlərin əngəllər yaratdığına açıq işarə vurmuşdu.

Bu mərkəzlərin ünvanı əslində qaranlıq deyil. Söhbət öncəliklə CQD-ni (xüsusən də onun sonuncu seqmenti TAP-ı) öz enerji maraqlarına təhdid sayan Rusiyadan gedir. Hər necə olmasa, Azərbaycan ("Şahdəniz-2") qazı Avropanın Rusiya qazından asılılığını azaldacaq. Bazarda yeni qaz oyunçusu isə Rusiya üçün həm də maliyyə itkisi deməkdir.

Lakin bu kimi əngəllər gec-tez iflasa məhkumdur. Həm də o səbəbə ki, CQD-nin ABŞ timsalında güclü zəmanətçisi var. Bu zəmanət ABŞ prezidenti Donald Trampin Bakıda açılmış Neft və Qaz Sərgisi ilə bağlı azərbaycanlı həmkarı İlham Əliyevə göndərdiyi təbrik məktubunda bir daha eksini tapıb.

Məktubda bildirilir ki, ABŞ Cənub Qaz Dəhlizinin reallaşmasının tərəfdarıdır və Azərbaycanın global təhlükəsizliyinə dəstək olmaqla yanaşı, iqtisadiyyatın diversifikasiyasına yönəlik səylərini yüksək qiymətləndirir. Bundan əlavə, Tramp məktubda

qeyd edir ki, ABŞ Azərbaycanla demokratiyanın inkişafı, məhkəmə sisteminin islahatları kimi məsələlərdə əməkdaşlığa hazırdır. Həmçinin Vaşinqtonun Qarabağ konfliktinin regionda sabitliyi və inkişafa gətirəcək dinc yolla həllinin tərəfdarı olduğu bildirilir.

Qeyd edək ki, bu, qısa zamanda - cəmi bir həftədə Trampın öz azərbaycanlı həmkarı İlham Əliyevə ünvanlandığı ikinci məktubdur. Xatırladaq ki, Ağ Ev başçısı 1-ci məktubunda İlham Əliyevi və Azərbaycan xalqını 28 May - Respublika günü münasibətilə təbrik etmişdi. Həmin məktubda bu kimi cümlələr yer almışdı: "Azərbaycan ABŞ-ın dəyərli tərəfdarıdır", "Biz Azərbaycan xalqının yanındaydıq və təhlükəsizlik, iqtisadi əməkdaşlıq və demokratik prinsiplər sahəsində dialoq vasitəsilə münasibətlərimizin möhkəmləndirilməsinə sadıqlıq" və "Sizinlə fəal tərəfdarımız kimi işləməyi səbirsizliklə gözləyirəm".

Politoloq Elxan Şahinoğluna görə, 2-ci məktubda da oxşar mövqə əksini tapıb: "2-ci məktubda bu fikirlər vurğulanıb: ABŞ Cənub Qaz Dəhlizini dəstəkləyir", "ABŞ sizinlə işləməyə hazırdır", "ABŞ Azərbaycanla birgə həyata keçirilən layihələrə böyük önəm verir" və "Azərbaycan inkişafını, enerji təhlükəsizliyinin qorunmasını yönündə səylərini dəstəkləyirəm". Bunlar istəməzdir. Bu cümlələr nədən xəbər verir? Bütün respublikaçı prezidentlər kimi, Donald Tramp da geosiyasi maraqları ön plana çəkir. Bu maraqlar baxımından Vaşinqton Azərbaycanın bölgədə oynadığı rola müsbət qiymət

verir. Donald Tramp həm də biznesmendir və demək, onu Azərbaycan kimi ölkələrə əməkdaşlıqdan əldə olunacaq siyasi və iqtisadi qazanc da maraqlandırır".

*****

Sözsüz ki, orta enerji layihələri, orta iqtisadi maraqlar istər-istəməz ölkələri yaxınlaşdırır, orta siyasi maraqların və hədəflərin formalaşmasına gətirir. Azərbaycandan ötrü bu, həmçinin Qarabağ məsələsinin ədalətli həli üçün əlavə zəmanət anlamı verə bilər. Unutmaq olmaz ki, Amerika Qarabağ məsələsində iki mühüm vasitəçi dövlətdən biridir.

"Yeni Musavat" bu xüsusda qeyd edir ki, ABŞ prezidentinin "qaz savaşı"nda Azərbaycana dəstəyi Rusiyanın TAP-a yaratdığı əngəllər fonunda mühüm

"Ərəb NATO-su" əsl NATO kimi qorxulu olmasa da...

Hüseyinbala SƏLİMOV

Bölkə də Fransa zəhləmizi tökmüş bu Minsk Qrupunun həmsədri olmasaydı V.Putinin bu ölkəyə səfəri o qədər də diqqətimizi çəkməzdi və yalnız bu xüsusdakı xəbərləri izləməklə kifayətlənərdik.

Amma Fransa həmsədrdir və biz bu səfərdə də Qarabağ probleminə açar ola biləcək detallar aramağa məcburuq. Hərçənd ki, böyük siyasət baxımından götürəndə də səfər heç də maraqsız deyildi.

İndi Avropada yeni geosiyasi ox formalaşdırmaq üçün işlər gedir və hamı kimi bizə də maraqlıdır ki, görən, Fransanın ən gənc prezidenti bu prosesə nə kimi töhfələr verəcəkdir...

Qafqaza gəldikdə isə, Avropa ölkələrini keçmiş sovet məkanı kontekstində daha çox Ukrayna maraqlandırır və biz də getdikcə buna alışmağa başlayırıq.

Bir daha özümüza gəldikdə isə, nə qədər qərribə olsa da, Qarabağ mövzusu da Fransadakı seçkilər zamanı arabis gündəmə gəlirdi. İndiki Fransa prezidenti rəqibi Marin Le Penden fərqli olaraq ümumi sözlərlə olsa da, hər halda, problemin həllinə çalışacağını deyirdi.

Amma səfərdə mənim diqqətimi başqa detal cəlb etdi. V.Putin elə ilk fürsətdə ölkəsinin başqa dövlətlərdəki seçkilərə müdaxilə etmədiyini dedi. Elə bil heç Le Peni Kremldə qarşılayan V.Putin deyildi...

Məhz buna görə də yeni Fransa prezidenti ilə V.Putin arasında soyuq münasibətlərin hakim kəsiləcəyini düşünənlər daha çox idi. Amma buz tez əridi və ilk görüş baş tutdu...

Bu, bəlkə də ona görə vacib idi ki, hazırda istər Avropada olsun, istər Yaxın Şərqdə, istərsə də bizim Qafqazda - bir sözlə, hər yerdə intensiv siyasi proseslər gedir.

Bizə təbii, Qafqaz daha yaxındır... Burada da - Qafqazda "gərgin siyasi durum hökm sürür" desək, heç bir qətrə də yanılmarıq. Elə bu günlərdə Gürcüstanda NATO Parlament Assambleyasının toplantısı keçirildi. Azərbaycan prezidenti D.Trampın da qatıldığı "Ərəb-İslam-Amerika" sammitində iştirak etdi. Bu gün-sabah Azərbaycana Səudiyyə Ərəbistanı müdafiə nazirinin də təşrif buyuracağı gözlənilir...

Qəzəz, bir tərəfdə - qonşu Gürcüstanda NATO-nun özü, o biri tərəfdə - Ərəbistanda isə "İslam NATO-su"...

Bəli, ən azı biz siyasi təhlilçilər danışmayacağıq. Amma hamı bizdən bir suala cavab gözləyir: Azərbaycanın seçimi nə olacaqdır?..

"Ərəb NATO-su"nun ən əsas hədəfi İran olmasa da, bütün hallarda məqsəd bu ölkəyə qarşı da koalisiya yaratmaqdır. Güman edirik ki, elə bu detallın özü Azərbaycanın seçiminə müəyyən qədər işıq salır: rəsmi Bakı dəfələrlə bəyan edib ki, Ermənistandan başqa heç bir qonşusuna qarşı siyasi-hərbi koalisiyada iştirak etməyəcək.

Düzdür, zamanla bahəm həm də geostrateji çağırışlar da dəyişir - siyasət heç də statik proses deyildir, dünün bir şey, bu gün isə başqa şey deyilə bilər...

Amma düşünürük ki, nəticələrlə tələsmək lazım deyil - Azərbaycanın geosiyasi baxımdan "ərəbləşmə"sinə hələ aydınlıq gəlməlidir və indilik söylənilənlər prosesin istiqamətini tutmaq üçün yetərli deyildir...

O ki qaldı Azərbaycanın adiçəkilən sammitə marağına, bunu iki aspektdən yozmaq olar. Birincisi, sammitdə ABŞ prezidenti də iştirak edirdi və bu da onun siyasi çəkisini, ona qarşı marağı artırır. İkincisi, son vaxtlar baş verən proseslərdən, xüsusən də Rusiyada Azərbaycan Konqresinin bağlanması ilə bağlı çıxarılan məhkəmə qərarından sonra Bakı Rusiyalı "sanmaq" üçün bir fürsət arayırdı. Düşünürük ki, "ərəb - islam - NATO-su" belə siyasi "iyne" rolu üçün heç də pis fürsət deyildir.

Amma bununla bahəm bir daha deyirik ki, uzağa gedən nəticələrin tərəfdarı deyilik. Təbii ki, "İslam NATO-su" rəsmi Bakı üçün əsl NATO qədər vahiməli deyil - qurulacağı təqdirdə güman ki, o, öz üzvlərinin daxili siyasi sahmanına qarışmayacaq.

Təsədüfi deyil ki, sammitdə iştirak edən rəsmilərimizin yanında daha çox Trampın "ABŞ daha müsəlman ölkələrinin daxili işinə qarışmayacaq!" sözləri qalmışdı. Halbuki, istisna deyil ki, Tramp orada başqa maraqlı fikirlər də demişdi. Amma adam adətən o şeyləri daha tez və asan yadda saxlayır ki, onları eşitmək istəyir...

Məsələnin geosiyasi aspektinə gələndə, hipotetik alians bütün hallarda hərbi ittifaq olmağa ısrarlıdır. Bu isə Azərbaycanın həm bloklaşdırılmağa əlavə statusu ilə, həm də yürütdüyü siyasətlə ziddiyyət təşkil edir.

Üstəlik, böyrümüzə İran və Rusiya da vardır. Ona görə də tələsməyi heç məsləhət bilməzdik, gəlin hadisələrin inkişafını gözləyək...

Dağlıq Qarabağ məsələsi üçün daha bir qiymətli ay - may hər hansı pozitiv dəyişiklik gətirmədən tarixə qovuşdu. Keçən ayda Qarabağ mövzusunda aidiyyəti olan yeganə simvolik hadisə ATƏT-in şəxsi nümayəndəsi Anjey Kasprşik ofisinin əməkdaşlarının sayının 7 nəfər artırılması ilə bağlı əldə edilən razılıq oldu.

Lakin bunu çətin ki, sülhə xeyir verəcək olay adlandırmaq mümkün olsun. Çünki işğalçı Ermənistanın əsas hədəfi məhz Azərbaycanın əl-qolunu bağlayacaq və onu hərbi gücdən istifadəyə imkan verməyəcək vəziyyət yaratmaq, atəşkəsə total nəzarət mexanizminin qurulmasına nail olmaqdır.

Belə mexanizm isə şəxsiz ki, Ermənistanın özünü daha rahat və cəzasız hiss etməsi üçün çox vacibdir. Aydındır ki, cəzasızlığın güvənən Ermənistan da status-kvonun dəyişməsinə xoşluqla razı olmayacaq, öz abstrakt şərtlərində ısrarlı olmağa davam edəcək.

*****

Bu arada yaxın 10 gün ərzində ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin bölgəyə səfər edəcəkləri məlum olub. Həmsədrlər öncə İrəvana, oradan isə Xankəndinə səfər edəcəklər. Bu haqda İrəvanda Ermənistan xarici işlər naziri Edvard Nalbəndyan və ATƏT-in baş katibi Lamberto Zanyerin görüşündən sonra keçirilən birgə mətbuat konfransında bildirilib. E.Nalbəndyan deyib ki, həmsədrlərin budəfəki səfəri zamanı Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin görüşü barədə təklif olarsa, xarici işlər nazirləri, ardınca isə prezidentlər səviyyəsində görüşlərin mümkünlüyü müzakirə oluna bilər.

Təbii ki, vasitəçilər Bakıya da gələcəklər. Lakin bu, iyunun 19-na təsadüf edəcək. Bu barədə XİN-in mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev bildirib (APA). Onun sözlərinə görə, Azərbaycan tərəfi dəfələrlə bəyan edib ki, münaqişənin substantiv danışıqlar yolu ilə davam etdirilməsinə hazırdır.

"Ermənistan xarici işlər naziri E.Nalbəndyanın ATƏT baş katibi ilə keçirdiyi mətbuat konfransında səsləndirdiyi cəfəng fikirləri bir daha onu göstərir ki, Ermənistanın siyasəti işğala əsaslanan status-kvonun davam etdirilməsidir. Er-

mənistan xarici işlər nazirinin Azərbaycan ərazilərinin işğalına öz müqəddəratını təyin etmə donu geyindirməyə çalışması cəhdləri yalnız faşist Almaniyası tərəfindən 1938-ci ildə keçmiş Çexoslovakiyanın Sudet əyalətinin işğalı ilə müqayisə oluna bilər. Beynəlxalq ictimaiyyət Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri daxilində ərazi bütövlüyü və suverenliyini birmənalı və qəti şəkildə dəstəkləyir və hörmət edir. Bununla beynəlxalq ictimaiyyət bir daha Ermənistanı aydın edir ki, işğal nəticəsində əldə edilmiş mövcud status-kvo heç vaxt qəbul etməyəcək. Həmçinin güc təbiiq edərək dövlətlərin beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin pozulması cəhdləri qəbul edilməzdir. Ermənistan bu reallığı nə qədər tez dərk edərsə və danışıqlar masasında olan plana uyğun olaraq öz qoşunlarını işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərindən nə qədər tez çıxarsa, bir o qədər tez regionda davamlı sülh və təhlükəsizlik təmin oluna bilər", - deyə XİN sözcüsü qeyd edib.

*****

Ancaq bütün bunlar ilk növbədə həmsədrlərin effektiv, beynəlxalq hüquqa əsaslanan fəaliyyəti sayəsində mümkün ola bilər. Onların isə bu dəfə də bölgəyə hansısa yeni ideya ilə gəlməyəcəkləri kifayət qədər aydındır - hərçənd vasitəçilər mövcud status-kvonun dəyişməli olduğunu mütləq bəyan edirlər. Di gəl, bu kimi bəyanatlar vəziyyəti yaxşıya dəyişmək üçün yetərli deyil. İrəvan belə tövsiyələri illərdir vəcinə belə almır. Səbəb qaranlıq deyil.

Ona görə ki, Ermənistan işğalçı tərəf olaraq, özündə qarşı həmsədr dövlətlərin heç bir təzyiq-təsirini və yaxud göz ağırtmasını hiss eləmir. Əksinə, 15 may insidentinə vasitəçilərin göstərdiyi münasibət, işğal altındakı ərazidə düşmə-

Rusiya Qarabağda nə istəyir: müharibə, sülh, yoxsa nisbi sakitlik?

Kremlin konfliktlə bağlı astagəlliyi həm də onun maraqları əleyhinə işləyir; status-kvonun dəyişməz qalması həmişə sakitlik demək deyil; **ekspert:** "Regionun təhlükəsizliyinə ən böyük təhdid Qarabağ münaqişəsidir..."

nin zenit-raket kompleksinin məhvində görə onların məhz Azərbaycanı - öz qanuni ərazisində işğalçıya qarşı hərbi xarakterli tədbir görən bir ölkəni suçlu bilməsi təcavüzkarı bir az da qol-qanad verdi.

Beynəlxalq hüquqa həqqarət olan belə yanaşmalar əlbəttə ki, Azərbaycanı qane edə bilməz. Ən başlıcası, işğalçının bu cür gizli-açıq himayəsi ədalətli sülhü əlçatmaz, yeni və daha böyük hərbi qarşıdurmanı isə qaçılmaz edir, daha da yaxınlaşdırır. Təhlilçilər də belə bir təhlükə barədə xəbərdarlıq etməkdədirlər.

*****

"Dağlıq Qarabağla bağlı hazırkı vəziyyət Azərbaycanı qane edə bilməz, çünki vaxt uzanır, problem isə həllini tapmır". Bu sözləri axar.az-a açıqlamasında politoloq Arzu Nağıyev deyib. Ekspert Qarabağ konfliktinin ətrafında status-kvonun saxlanılmasının təhlükəli olduğunu bildirib.

"ATƏT-in baş katibi Ermənistan rəsmi səfər edib və bu ölkənin xarici işlər naziri Edvard Nalbəndyanla görüşüb. Bildirilib ki, Minsk Qrupu həmsədrləri Ermənistan, Azərbaycan və işğal altındakı Dağlıq Qarabağa səfər edəcək, bu istiqamətdə müvafiq danışıqlar aparacaqlar. Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin görüşü barədə müəyyən təkliflərin irəli sürülməyi də müzakirə olunub. Düşünürəm ki, status-kvonun bu cür saxlanması Sərkisyan re-

jiminin hakimiyyətdə qalması və problemin müsbət istiqamətdə həllinin əngəllənməsi deməkdir. Bu isə qarşıda lokal hərbi toqquşmalara gətirib çıxara bilər. Belə vəziyyət Azərbaycanı qane edə bilməz, çünki vaxt uzanır, problem isə həllini tapmır", - deyə ekspert qeyd edib.

Politoloqun sözlərinə görə, böyük layihələrin həyata keçməsi baxımından Avropa da Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin təmin edilməsində maraqlı olmalıdır: "Bu gün əsas məsələ Qarabağ probleminin həllidir. Regionun təhlükəsizliyinə ən böyük təhdid münaqişənin həll edilməməsidir. Buna görə də müvafiq addımlar atılmalı, xarici işlər nazirləri səviyyəsində görüşlər keçirilməlidir. Əgər növbəti görüşlərdə hər hansı bir konsensus əldə olunsaydı, artıq dövlət başçılarının da görüşü mümkün olacaq. Konkret məsələlərin həlli üçün bu addımlar labüddür. Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Qriqori Karasinin son bəyanatında Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin görüşünün mümkün olduğunu vurğulanıb. Əsas açar ölkə Rusiyadır və Moskvanın üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Gözlənilir özünü doğruldarsa, bu, regionda münaqişənin həllində atılacaq addım kimi dəyərləndirilə bilər".

*****

Rusiya isə təəssüflər olsun ki, ixtilafın həllinə real töhfə verməyə hələ ki tələsmir. Moskvanın patronajlığı altında

ara-sıra təşkil edilən görüşlər də belə görünür, danışıq götürüntüsü yaratmağa xidmət edir. Belə görüşlərdən növbəti birisi yəni məhz Moskvada, bu dəfə MDB-nin Müdafiə Nazirləri Şurasının iclası çərçivəsində baş tutub. Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan müdafiə nazirləri bir araya gəliblər. Bəs müdafiə nazirlərinin təması nəyə dəyişə bilərmi, Kremlin hansısa başqa hədəfi varmı?

"Moskva öz hərbi siyasi mövqəduğunu və planlarını Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə uzlaşdırmağa çalışır". Bunu Rusiyanın təşəbbüsü ilə müdafiə nazirlərinin Moskvada baş tutmuş görüşünü açıqlayan sayta şərh edən politoloq İlqar Vəlizadə deyib. Ekspert bildirib ki, Rusiya konfliktini öz hərbi-siyasi maraqları baxımından neytrallaşdırmağa çalışır.

"Görüş Rusiya tərəfinin təşəbbüsü ilə keçirilsə də, açıq-aydın görünür ki, Moskva öz hərbi siyasi mövqəduğunu və gələcək planlarını Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə uzlaşdırmağa çalışır. Son vaxtlar Ermənistanın Gümrü bazası ətrafında kifayət qədər təsirli və aktiv proseslər gedir. Çox güman ki, bu bazanın regional əhəmiyyətli baza səviyyəsinə çatdırılması üzərində işlər aparılır. Bununla yanaşı, Rusiya ilə Azərbaycan arasında hərbi-texniki, hərbi-siyasi əməkdaşlıq mövcuddur və bu, birbaşa Rusiyanın regionda apardığı proseslərlə uzlaşır.

Xüsusilə terrorla mübarizə və digər məsələlərdə. Ona görə də indiki məqamda Qarabağ ətrafında proseslərin mürəkkəbləşməsi və vəziyyətin dəyişməsi bilavasitə Rusiyanın maraqlarına toxunacaq. Hazırda Rusiyanın əsas maraqlandıran Qarabağda hərbi siyasi vəziyyətin idarəolunan səviyyədə olması və sülh məcrasına yönəlməsidir", - politoloq bildirib.

Onun sözlərinə görə, bu fonda növbəti aylarda Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin gözlənilən görüşü müdafiə nazirlərinin görüşü ilə uzlaşır: "Hər iki dövlət başçısının Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının sammiti çərçivəsində görüşü ilk növbədə təhlükəsizlik və iqtisadi maraqların təmin olunması baxımından əhəmiyyətlidir".

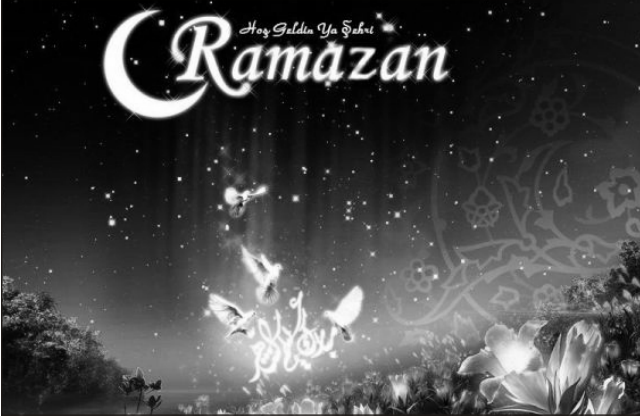
*****

Görüşlər öz yerində, ancaq əsas məsələ problemin həllində belə görüşlərin nə dərəcədə effektiv olmasıdır. Əgər bu kimi təmaslar Azərbaycan xalqının başı altına yastıq qoymağa, status-kvonu saxlamağa hesablanıbsa, onlara qatılmağa dəyməz.

Belə görünür ki, Moskvada Qarabağda sülhdən, müharibədən daha çox, indiki nisbi sakitlik maraqlandırır. Lakin status-kvonun dəyişməz qalması heç də həmişə sakitlik anlamına gəlmir. Ötən ilin aprelindəki 4 günlük müharibə buna bariz sübutdur.

Artıq bir neçə gündür ki, İslam dünyası Ramazan günlərini yaşayır. Əksəriyyət müsəlmanlar bu günlərdə oruc tutur, dualar edir. Hətta dinlə məşğul olmayanlar belə Ramazan boyunca oruc tutmağa, şərtlərə əməl etməyə çalışır.

Maraqlıdır, bəs siyasətçilərdən kimlər oruc tutur?

Deputat Fazil Mustafa uzun illərdir ki, davamlı olaraq oruc tutan siyasətçilərdən biridir.

Zahid Oruc isə bu il də oruc tutmayan siyasətlərin siyahısına daxildir. "Yeni Müsavat"a danışan deputat oruc tutmamasının səbəbini bu cür açıqladı:

"Oruc tutmuram. Doğrusu, bu məsələlər üzərindən insanın öz seçimini etməsini, o ilahi duyğunu öz içərisində yaşama-

sını, qəlbən bunu həyata keçirməsinin tərəfində olanlardanam. Orucluq təkəcə ayın deyil, özünü ac saxlamaqla kasıbların durumunu hiss etməklə gərəkdinə gələsən. Orucluq qulaqdan və gözədən başlayıb fiziki və mənəvi təmizliyi hədəf edir və bu anlamda hər il cəmiyyətdə oruc tutanların hesabına ədalət, mürvət, iman, inam hissi, qarşılıqlı anlaşma və sairə artmalıdır. Mən həmişə orucluğa bu cür fəlsəfə ilə yanaşımışam.

Tanınmış simalardan kimlər oruc tutur?

Bəzi siyasətçilər səhhəti səbəbindən Ramazanın gözəlliyini yaşaya bilmirlər

Açıq, bəzən media qarşısında familiyamin Oruc olması ilə bağlı bir qədər sıxıntı yaşayıram. Yəqin ki, bunu doğrultmaq üçün faktiki qeyd olunan zahiri etiketi yerinə yetirməliyəm ki, onlar da rahat qalsınlar, mən də. Sözümdüzü, sırf işlərimin çoxluğundan oruc tuta bilmirəm. Məsələn, bu il orucluq başlayan gün mən Türkiyədə səfərdə idim. Çevrəmdə olan çox insan oruc tutur, onlara hörmətlə, anlayışla yanaşıram, çalışıram ki, onlarla bölüşəm və onların savabından hər

birimizə pay düşsün".

Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadə də oruc tutmadığını bildirdi: "Bu dövərdə dərman qəbul etmək məcburiyyətində qaldığımdan oruc tutmuram. Lakin əvvəllər oruc tutduğum vaxtlar olub".

AG Partiya sədri Tural Abbaslı hər il olduğu kimi, bu il də oruc tutduğunu bildirdi:

"Bu bizim dinimizin gərəyidir. Yeni İslamın 5 əsas şərtindən biri də oruc ibadətidir. Biz də bir müsəlman kimi bu ibadətimi-

zi icra etməyə çalışırıq. Nəinki mən, AĞ Partiya rəhbərliyinin böyük əksəriyyəti oruc tutur. Ümumiyyətlə, fikir versəniz siz də müşahidə edərsiniz ki, illərlə oruc tutan insanların sayı artır. Bunu çox müsbət hal kimi qiymətləndirirəm. Hələ nəzərə alsaq ki, müasir dünyada mənəvi dəyərlər nə qədər deqradasiyaya uğrayıb və bunun nəticəsində qəddarlıq, zalımlıq artıb, o zaman Azərbaycanda milli-mənəvi, dini dəyərlərə insanların bu dönüşü çox müsbətdir. Fürsət-

dən istifadə edib bu müqəddəs ayda Allahın əmrini icra edərək oruc tutmuş bütün müsəlman bacı-qardaşlarımızın ibadətlerinin, dualarının və oruclarının qəbulunu diləyirəm".

ADP sədri Sərdar Cəlaləvli də oruc tutduğunu qeyd etdi: "Bəli, Allahın əmrini yerinə yetirib, oruc tutmuşam. Artıq 2-3 ildir ki, ardıcıl olaraq oruc tuturam. İlk günlərdə halsızlıq, baş ağrıları olsa da, bunlar boş şeylərdir, orucuma davam edirəm".

□ **Xalidə GƏRAY**

Restoranlarda iftar qiymətləri - 10 manatdan başlayır..

Kənan Rövşənoğlu: "Bahalı süfrələr bəyənilən deyil, israf olması halında məkrüh sayıla bilər..."

Artıq Ramazan ayının 6-cı gününü yaşayırıq. Oruc tutanlar arasında iftarını evdə açanlar da olur, dost-tanışları ilə birgə müxtəlif restoran və kafelərə üz tutanlar da.

Qəzetimizin ötən saylarının birində 4 nəfərlik bir ailənin imsak və iftar süfrəsinin neçəyə başa gələcəyini hesablamışdıq. Xatırladaq ki, iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri 4 nəfərlik bir ailənin imsak və iftar süfrəsinin günə 25-30 manatlıq bir büdcə yaradacağını, bunun da ay ərzində min manata yaxın bir məbləğ edəcəyini demişdi. Maraqlıdır, bəs restoran və hotellərdə iftar süfrələri neçəyə başa gələcək?

Apardıığımız araşdırmadan məlum oldu ki, evdə imsak və iftar süfrəsi 4 nəfərlik bir ailə üçün 25-30 manata başa gəlirsə, kafe və restoranlarda bu rəqəm bir nəfər üçün nəzərdə tutulur. Bəzi restoranlarda iftar üçün xüsusi aksiyalar həyata keçirilir. Belə ki, 1 nəfərlik iftar menyusu 20 manata olan restorana qabaqcadan zəng edib rezervasiya edənlərdən 1 ay əvəzində 25 günün ödənişini alırlar. 5 günün iftar süfrəsi isə onlara pulsuz təqdim edilir. Qiymətlərə gəlincə isə iftar süfrəsi menyudan asılı olaraq adambaşına 8-25 manat arasında dəyişir-

di.

Məsələn, "28-Mall" ticarət mərkəzində yerləşən "Kolori" restoranının iftar menyusuna 14 növ yemək, 5 növ su, 3 növ meyvə və 6 növ çərəz aiddir. İftar menyusu adambaşına 18 manat təşkil edir. Türk mətbəxinin təmsilçisi bu il də iftar menyusunu tərtib edib. Qiymətlər 11.50 - 13.50 manat arasında dəyişir.

"Anadolu" restoranı bu Ramazan ayı öncəki illərdəki kimi müştərilərinə iftar menyusunu təklif edir. Restoran müştərilərə iftar yeməklərini çatdırılma ilə təklif edir. Ramazan ayında salat, şorba, isti yemək, xurma, çörək və suyun daxil olduğu iftar menyusunun evlərdə çatdırılması 9 manat 90 qəpiyə başa gəlir. Restoran imsak vaxtı üçünsə adambaşına 12 manatlıq açıq bufet təklif edir. "Dafne" restoranında isə həm imsak, həm də iftar menyuları təklif edilir: imsak 10 manat, iftar isə 18 manatdır. "Mado" da iftar və imsak vaxtı açıq bufet təqdim edir. Sahur zamanı bufetdə şorba, pizza, kükü, qəlyanaltılar, çərəzlər və içəcəklər təqdim olunur. İftar bufetine isə şorbalar, salatlar və məzənlər, əsas yeməklər, desertlər və içəcəklər daxildir. İmsak menyusu - adambaşına

12 manat, iftar menyusu isə 22 manata başa gəlir. "Özsüt Bakı" da Ramazan ayında müştərilərə açıq bufet xidməti təklif edənlər sırasındadır. İmsak menyusunun qiyməti 12, iftar isə 18 manatdır.

Qeyd edək ki, 7 yaşa qədər uşaqlar üçün yeməklər pulsuz, 7-12 yaş arası uşaqlar üçünsə yeməklər 50 faiz endirimlə təklif edilir. İmsak menyusunda yağ, pendir, bal, zeytun, pomidor-yumurta təklif edilir. "Papa Johns"da isə Ramazan ayı ərzində saat 19:30-dan 21:30-a qədər istənilən mini-pizza, tərəvəz salata və içki 5 manata təklif edilir. Ötən illərə nisbətən bu il iftar menyularında artım müşahidə edilir. Hotel restoranlarında qiymət daha da bahadır. Hotellərdə iftar menyuları 30-60 manat arasında dəyi-

şir. Restoranlardan aldığımız məlumata görə elə vaxt olur ki, iftar açmaq üçün restorana gələn şəxslər iftar menyusundan təklif edilən sifarişlərə özünü qərar verir. Bu zaman təbii ki, qiymətlər də dəyişir. Tutaq ki, əgər mərci şorbası iftar menyusunda yox, ayrıca digər yeməklərlə istənilirsə, o zaman şorbanın qiymətini iftar menyusundakı kimi olmur. Adı günlərdəki qiymətə təklif edilir.

Beləliklə, restoran və kafelərdə iftar açmaq üçün 1 nəfərlik menyunun ortalama qiymətini 10 manatdan götürsək, oruc tutan şəxs 1 ay boyunca 300 manat sırf iftar üçün xərcləməlidir. Bura imsakı da əlavə etsək, rəqəm iki qatına çıxır ki, bu da bir ailənin orta aylıq əmək haqqından çox de-

ri ilə iftarı açmaq günah hesab olunurmu?

Dini ekspert Kənan Rövşənoğlu deyib ki, restoranlarda bahalı yeməklər yeməkdənsə, yaxşı olar ki, o pulla yoxsul şəxslərə yardım etsinlər: "Əlbəttə, yaxşı olar ki, ehtiyacları insanlara da yardım etsinlər. İslam dini israfı qarşıdır, israfı tənqid edir. Amma bu mövzuda açıq qadağa və ya ölçü yoxdur ki, iftar neçə manat ola bilər ya olmaz. Dində, sadəcə olaraq, yardımlaşmaq və israf etməmək kimi qaydalar var. Oruc və iftar sosial tərəfi olan bir ibadətdir. Yeni ac qalan insanların halından xəbərdar olur. Bir növ bərabərlik yaranır. Bahalı süfrələr bəyənilən deyil, israf olması halında məkrüh hesab oluna bilər. Bu da daha çox müsəlmanların özlərinin əməl edəcəyi bir haldır. Bunu ictimai qınaqla etmək olmaz".

□ **Günəl MANAFLI**
□ **Fotolar müəllifindir**

Maraqlıdır, təmtəraqlı restoranlarda, bahalı iftar süfrələ-

Azərbaycanda dəhşət - zorakılığa məruz qalan 5 yaşlı qız QİÇS-ə yoluxdurulub

Bir neçə gün əvvəl Bakıda polis tərəfindən çılpaq və zorakılıq əlamətləri ilə tapılan 5 yaşlı Nərgiz (ad şərtidir) ilə bağlı dəhşətli faktlar üzə çıxıb.

Criminal.az xəbər verir ki, anası tərəfindən atılmış balaca Nərgiz cinsi zorakılığa məruz qalmaqla yanaşı, onda QİÇS aşkarlanıb. Zərərçəkmiş uşaq özü də anası tərəfindən kişilərlə zorla münasibətə vadar edildiyini deyir.

Faktla bağlı Binəqədi Rayon Polis İdarəsinin 4-cü po-

lis bölməsində araşdırma aparılır.

Xatırladaq ki, Nərgizin valideynlərinin axtarışı ilə bağlı ilk olaraq "Azərbaycan Uşaqları İctimai Birliyi"nin sədri Kəmalə Ağazadə sosial şəbəkələrdə elan vermişdi.

O, balaca qızın fotosunu paylaşaraq bildirmişdi: "Bu

balaca uşağı sığınaçağa polislər gətirib. Əynində gördüyünüz geyimləri polis əməkdaşları alıb. Çılpaq imiş. İlk baxış zamanı uşağın zorakılığa məruz qaldığı aşkarlandı. Anasının adının Lamiyə, atasının adının Elnur olduğunu deyir. Uşaq atası tərəfindən dəfələrlə döyüldüyünü, son-da isə çılpaq vəziyyətdə kü-

çyə atıldığını deyir".

Uşağın anası da tapıldıqdan sonra televiziya verilişində qızının doğma atasının kimliyi barədə də dəqiq məlumat verə bilməyib. Məlum olub ki, qadın Elnur adlı sevgilisi ilə birlikdə yaşayıb. Uşaq isə mütəmadi olaraq ananın sevgilisi tərəfindən fiziki təzyiqlərə məruz qalıb.

Bakıda qonşular arasında dava bıçaqlaşma ilə bitdi

Paytaxtda qonşular arasında dava olub. "Report" xəbər verir ki, hadisə Yasamal rayonunda qeydə alınıb. Belə ki, 40 yaşlı Səfərov İsrail Elbrus oğlu ilə qonşusu arasında yaranmış mübahisə sonradan əlbəyaxa davaya çevrilib. Dava zamanı İ.Səfərov bıçaq xəsarəti alıb.

O, xəstəxanaya yerləşdirilib.

Fakt Yasamal Rayon Polis İdarəsində araşdırılır.

Moskva-Bakı qatari çilingəri vuraraq öldürüb

Moskva-Bakı qatari qəza törədib. Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, mayın 30-da saat 2 radələrində Siyəzən rayonu Gilgilçay dəmir yolu stansiyası ərazisində Moskva-Bakı sənişin qatari Biləcəri lokomotiv deposunda çilingər işləyən Samir Eyvazovu vurub.

Xəstəxanaya yerləşdirilən S. Eyvazov orada ölüb.

Bakıda fəhləni elektrik cərəyanı vurdu

Bakıda fəhlə elektrik cərəyanı vurması nəticəsində ölüb. "Report"un xəbərinə görə, hadisə paytaxtın Sabunçu rayonu, Məhəmmədi qəsəbəsində qeydə alınıb.

Həmin qəsəbədə yarımtikililərdən birində fəhlə çalışan Bakı şəhər sakini 1993-cü il təvəllüdü Vüsal Əliyevi elektrik cərəyanı vurub. O, hadisə yerində dünyasını dəyişib.

3 dost yeyib-içib dalaşdı; biri xəstəxanalıq oldu

Bakıda kafedə dava olub. "Report"un məlumatına görə, hadisə Sabunçu rayonunda qeydə alınıb. Belə ki, Sabunçu bazarının yaxınlığında yerləşən kafelərdən birində üç dost yeyib-içdikdən sonra dava ediblər. Nəticədə onlardan biri - Quliyev Taleh Elşad oğlu müxtəlif bədən xəsarətləri alıb. O, xəstəxanaya yerləşdirilib.

Fakt hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən araşdırılır.

Azərbaycanda təhlükəli zərərverici yayıla bilər

Dövlət Fitosanitar Nəzarəti Xidməti xüsusi təhlükəli zərərverici olan marmar bağacığı haqqında xəbərdarlıq yayıb. Novator.az-ın məlumatına görə, xəbərdarlıqda bildirilir ki, marmar bağacığı (Halyomorpha halys Stal) müxtəlif meyvə, tərəvəz və bəzək bitkilərinə kütləvi zərər vurur. Bu hal MDB məkanında ilk dəfə 2015-ci ilin payız aylarında Soçi şəhərində müşahidə olunub. Az sonra zərərverici Gürcüstanın ərazisində fındıq bağlarına, eləcə də digər kənd təsərrüfatı bitkilərinə ciddi ziyan vurub.

2016-cı ildə həmin zərərvericinin Rusiyanın Qara dəniz sahillərində meyvə bağlarına ciddi zərər vurduğu, meyvələri yararsız hala saldığı müəyyən edilib. Marmar bağacığının Abxaziyanın Qulripşskı və Suxumi rayonları ərazisində kütləvi çoxalması nəticəsində xurma, fındıq, qoz, şaftalı və naringi ağaclarına ciddi ziyan dəyib.

Zərərli növün əsas vətəni Cənub-Şərqi Asiya, Çin, Yaponiya, Tayvan və Vyetnamdır. İlk dəfə 1996-cı ildə ABŞ-ın bütün ərazilərində müşahidə olunduğu və məhsuldarlığı aşağı saldığı üçün xüsusi təhlükəli zərərverici elan olunub.

Fitosanitar Nəzarəti Xidməti adıçəkilən zərərvericinin Azərbaycan ərazisində də yayılma təhlükəsinin olduğunu bildirir, bənzər zərərverici müşahidə edildikdə xidmətin yerli qurumlarına müraciət etmək tövsiyə olunur.

Marmar bağacığı polifaqdır, bir çox bitkilərlə, o cümlədən meyvə ağaclarından, alma, armud, ərik, şaftalı, xurma, əncir, fındıq və sitrus bitkilərinin bütün növləri, tənək, tərəvəz bitkilərindən pomidor, xiyar və bibər, eləcə də bəzək və dekorativ bitkilərin bütün növləri ilə qidalanaraq ciddi zərər vurmaq qabiliyyətinə malikdir. Alma və armud ağaclarında nekroz əmələ gətirir və meyvələri yararsız hala salır. Fındıq və qoz ağaclarında meyvələrin inkişafı dövrünə zərər vurmaqla məhsulun kəmiyyət və keyfiyyətə pisləşməsinə səbəb olur.

Marmar bağacığı yarımsərtqanadlılar (Hemiptera) dəstəsinin pentatomidlər (Pentatomidae) fəsiləsinə aiddir. Yaşlı fərdlərin rəngi qəhvəyidir. Bel və baş nahiyəsi spesifik mermərbənzər naxışlarla örtülüdür. Bədənin aşağı hissəsi ağrımıl və ya ağ qəhvəyi rəngdədir. Bədən quruluşu armudvan olmaqla, yığcam formada 12-17 millimetr təşkil edir.

Yetkin fərdləri aprelin əvvəllərindən etibarən qışlama yerindən çıxır və qidalanma üçün qida mənbəyi axtarır. Qidalanma dövrü 1-2 həftə davam edir. Dışı fərd yarpaqların alt hissəsində 1,3-1,6 millimetr ölçüdə 20-30 ədəd ağ küre şəklində yumurta qoyur. May-iyun, iyun-avqust, avqust-oktyabr aylarında inkişaf etməklə üç nəsil vermə qabiliyyətinə malikdir.

Xəbərdarlıqda bildirilir ki, zərərverici ilə mübarizə zamanı kimyəvi üsullardan istifadə tövsiyə edilir. Lyambda siqalotrin və bifentrin tərkibli insektisidlər zərərverici əleyhinə mübarizədə səmərəlidir. Karate Zeon (lyambda siqalotrin) - 1 ton suya 1 litr (1 l/ha) əlavə olunur və mövsüm ərzində 2 dəfə tətbiq edilir, preparatın təsiri 14 gün davam edir. Talstar (bifentrin) insektisidindən 1 ton suya 1,2 litr (1,2 l/ha) əlavə edilir və vegetasiya dövründə 1 dəfə istifadə olunur. Bu preparatlar yaz mövsümündə daha səmərəlidir.

İzrail ənənəsi əsasında özəl tibbi sahədə 20 illik təcrübə! XƏSTƏLİKDƏN ƏZAB ÇƏKƏN İNSANLARA ƏSASƏN KİŞİLƏRƏ! DİQQƏT!!! AXIRINCI ŞANS!!!

Azərbaycanda və yaxud xaricdə diaqnozun təsdiqi və tam müalicəsi mümkün olmaybsa, **doktor VAİZ SƏMƏDOV** şəxsi tibbi metodikası ilə Sizin uğurlu və daha qarantili olaraq aşağıdakı xəstəliklərinizi keyfiyyətli müayinə və müalicə edə bilər.

- * Diaqnozu bilinməyən ağır hallar;
- * Xərçəngə şübhəli olan prostat düyünlü adenoması. Prostatitlər; Qipertrofiya və ya Atrofiya
- * Cinsi zəiflikdən tam impotensiyadək, marağın və aktların azalması;
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Sidikdə və ya spermada qan;
- * Spermanın azalması və itməsi;
- * Kişi cinsi orqanının birdən əyilməsi və balacalması;
- * Oğlan uşaqlarında cinsi orqanların (penisin və xayaların) inkişafdan qalması;
- * Hormonal və infeksiyon səbəbli sonsuzluq (kişi və qadınlarda);
- * Tala-tala və hərtərəfli saçların tökülməsi;
- * Gecə-gündüz uşaq və böyüklərdə sidik aktların pozulmaları; Enurez
- * 50 yaşdan sonra oynaqalarda və onurğada baş verən qeyri travmatik ağrılar və hərəkət çətinlikləri;
- * Psixo-nevroloji gərginlik, yuxusuzluq, qorxu, yad-dəşin azalması və digər qərribə olan şikayətlər.
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalıqlar və ağırlaşmalar.

D-r V.Səmədovun əsas tibbi prinsipi - keyfiyyətli və təkrarsız müalicə aparmaq üçün xəstəliyin əsl və bütün səbəblərini aşkar etmək zəruridir.

Qəbula yazılmaq və ünvanı öyrənmək üçün saat 11-dən 23-ə dək, (050) 213-88-05 nömrəsinə, **d-r Vaiz Səmədova** zəng etmək olar. Qəbul növbə ilə hər gün saat 12-dən sonra başlayır.

“Hər prosedur 80 manatdır, amma mən sənə 70 manata edəcəm. 2 həftədən bir təkrarlanmalıdır, ümumən 4 seans lazımdır. Üzün körpə dərisi kimi olacaq...” Yaşı 35-i adlanmış qadınların ən çox müraciət etdiyi şəxs heç şübhəsiz ki, kosmetoloqlardır. Plazma lifting, lazer epilyasiya, ləkələrin ağardılması, üzün dartılması... və daha nələr-nələr.

Amma bu, Bakıda, Azərbaycanda bir qədər əndazəni və standartları aşır. Naşılar, həvəskarlar az qala hər tində kosmetoloq kimi fəaliyyət göstərdiklərini elan edirlər. Bəzən də məhəllə arasındakı gözəllik salonlarına girib, 5 kvadrat metrlik bir gündə, heç bir gigiyena və təhlükəsizlik standartına uyğun olmadan bu işi görənlerin olduğunu görürsən. İstər-istəməz insanda qorxu yaranır: üzdəki bir ləkəni götürmək istədiyimiz halda, hansısa ciddi bir xəstəliyin qurbanına çevrilməyimiz mümkündürmü? “Yeni Müsavat” bununla bağlı paytaxtdakı durumu və təcrübəni araşdırıb.

Gözəllik salonuna gedib hepatitə yoluxanlar ordusu

Dəfələrlə mətbuatda gözəllik salonlarının xidmətindən istifadə edib, daha sonra ciddi xəstəliyə yoluxanlar barədə xəbərlər gedib. Bu da səbəbsiz deyil. Çünki naşi ustalar, kosmetoloqlar bir çox hallarda xəstəliklərin dəvətkarlarıdır. Məsələn, manikür üçün gözəllik salonuna gedib, sonra panarisya xəstəliyinə yoluxanlar bu sahədə xüsusi üstünlük təşkil edir. Gözəllik salonlarında xüsusən də hepatitlər yayılıb. Amma bunu heç kim sübuta yetirə bilmir. Çünki hepatitə yoluxma dərhal özünü göstərmir.

Bundan başqa, kosmetoloqlar əksər prosedurları qanla edirlər. Məsələn, plazma üçün damardan qan alınır, sonra o, hansısa formada təmizlənir və üzə vurulur. Düşünün ki, bu, bir orqanizm üçün necə həssas bir prosedir. O üzəndən həkimlərin bu məsələdə vahid mövqeyi var: qanla işləyən kosmetoloq hepatit əleyhinə məhluldan da istifadə etməlidir. Halbuki təcrübəsiz kosmetoloqların belə bir maddədən ümumən xəbərləri yoxdur.

Bəs sterilizasiya? Ambulator qaydada prosedur aparılan yerlərdə ilk növbədə müasir sterilizasiya qaydalarına əməl edilməlidir. Müasir salonlarda isə adi qaynama vasitələrindən və üzərində “sterilizer” sözü yazılan alətdən istifadə edilir. Halbuki bunlar virus infeksiyalarını məhv etmək üçün yeterli deyil. İlk növbədə qanla bağlı prosedurlarda infeksiyaların məhv edilməsi, ikinci növbədə isə peşəkarlıq məsələsinə diqqət etmək lazımdır. Bu günədək dəfələrlə belə təkliflər səslənib ki, adicəkilən xidmətləri göstərmək üçün peşəkar mütəxəssislərə və Səhiyyə Nazirliyindən alınan müvafiq

Xanımlar kosmetoloq qapılarında həyatlarını necə riskə qoyur - ilginç faktlar

Avropada kosmetoloq olmaq üçün ali tibb təhsilinə olmalıdır, bizdə isə...

fiq sertifikatla ehtiyac var.

Bilməyənlər üçün kiçik arayış: Plazma lifting nə deməkdir? Bu proses nəyi ehtiva edir? Öncə damardan 100-200 qram qan alınır və qanın trombositlərlə zəngin plazma (PRP) hissəsi götürülərək müalicə olunacaq nahiyəyə vurulur. Bu zaman həmin nahiyədəki hüceyrələr yenilənir. PRP saç tökülməsi zamanı, üzü gəncəldirmək üçün, ayaq, çiyin, dizdəki kirəcləşmələr və s. zamanı istifadə olunan prosedurdur. Göründüyü kimi, bu zaman qan bədənin bir yerindən alınır və kənardan müxtəlif əməliyyatlar aparılaraq trombositlərlə zəngin plazma bədənin digər yerinə vurulur. Bu zaman proseduru düzgün həyata keçirmək üçün tibbi biliyin olması, bundan da əlavə gigiyenik qaydalara əməl edilməsi vacibdir - baxmayaraq ki, bir çox “kosmetoloq”ların bu anlayışlardan xəbəri belə yoxdur.

Saç tükü dırnaq qırığına qarışan yerdə gigiyenik kosmetologiya?

Həkim-kosmetoloq Nuranə İsmayilovanın dediyinə görə, spirtləmə, qaynatma təhlükəli viruslara təsir göstərmir. Tam dezinfeksiya üçün xüsusi aparatlardan istifadə olunmalıdır. Bu qurğuların orta qiyməti isə 120-350 manatdır. Müsahibimiz deyir ki, hazırda Bakıdakı gözəllik salonlarında kosmetoloq kimi fəaliyyət göstərənlərin böyük əksəriyyətinin tibbdən, dezinfeksiyadan xəbəri yoxdur. Onun sözlərinə görə, təhlükəsiz prosedurlar üçün adicəkilən xüsusi aparatlar salonlarda olmalıdır. Amma əksər gözəllik salonlarında bu

olmadığı üçün infeksiya yolu ilə həyata keçirilən prosedurları icra etmək düzgün deyil. Ümumiyyətlə, qanla əlaqəli prosedurlar təmiz şəraitdə aparılmalıdır. Salonlarda isə saç kəsimi, saç rənglənməsi, manikür-pedikür az qala eyni ortamda olduğu üçün orada təmizlikdən danışmaq mümkün deyil.

Azərbaycanda heç bir ali təhsil müəssisəsində kosmetoloq ixtisası yoxdur. Lakin buna baxmayaraq, ölkədə hər addımbaşılı qadın salonlarında kosmetoloq kimi fəaliyyət göstərən şəxslərə rast gəlinir. Paytaxt salonlarında kosmetoloq xidmətləri təklif edən əksər kosmetoloqlar isə Tibb Universitetinin dermatologiya, yaxud da tibbi biologiya ixtisasını bitirənlər olur. Ən yaxşı halda bu şəxslər işləmək üçün xarici ölkələrdə cəmi bir neçə aylıq kosmetoloji kurslar keçərək sertifikat alırlar.

Rusiyanın “İstilik Cərrahiyyə və Kosmetologiya İnstitutunda hər il 80 min pasient müalicə alır. Bu sahədə təhsil alanlardan baza bilikləri ilə yanaşı, dermatologiya, xüsusilə də müasir avadanlığın köməyi ilə estetik problemlərin həll olunması, fizioterapiya üsulları, bərpəedicə tibb sahəsində əldə olunan ən son yeniliklər, ginekologiya və endokrinologiya, dietologiya, qocalma əleyhinə tibbin əsasları və psixologiyaya da bilmək tələb olunur. Avropada isə kosmetoloq olmaq üçün mütləq müalicə işi üzrə ali tibbi təhsil almaq tələb olunur.

Gözəllik salonlarının sayı həddindən artıq çox olduğundan, onlarda aylıq monito-

rinqlərin aparılması çətindir. Amma bununla yanaşı, artıq gigiyena qanunlarını kobud şəkildə pozan bir neçə salon üzə çıxarıb. Bununla bağlı keçirilən monitorinqlərin nəticəsində bir neçə dəfə salon qapılıb və belə salonların rəhbərlərinə qarşı sanksiyalar və cərimələr tətbiq olunur.

Ekspertlərin qənaətinə görə, bir neçə aylıq kursla kosmetoloq işləmək düzgün deyil. Bu məsələdə ciddi təhsil şərtidir. Səhiyyə Nazirliyi mətbuat xidmətinin rəhbəri Liliya Bayramova “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, qanunla Səhiyyə Nazirliyi gözəllik salonlarında belə yoxlamalar aparmır. Onun sözlərinə görə, bu işlə prokurorluq məşğul olur: “Doğrudur, Azərbaycan Tibb Universitetində kosmetologiya fakültəsi yoxdur. Ona görə də hazırda bu sahə üzrə çalışanların böyük əksəriyyəti həkim deyil. Amma yaxşı həkimlər bu sahə üzrə ixtisasartırma kurslarına gedib, özlərini təkmilləşdirirlərsə, bu halda heç bir problem olmaz”.

Müsahibimiz dedi ki, əgər kosmetoloqla bağlı rəsmi şikayət gələrsə, bu halda araşdırma aparılır. Nazirlik hazırda kosmetoloq xidməti təklif edən müəssisə və obyektlərə qurumun nəzarət etmir.

“Aparatda işləməyi öyrənməklə kosmetoloq olmaq mümkün deyil”

Dermatoloq Rəşad İsmayılov da bildirdi ki, kosmetoloqluğa iddia edən şəxslərin tibbi savadı olmalıdır: “Baxırsan ki, bir-iki kursa gedirlər, bahalı aparat alırlar. Və elə bilirlər ki, bu sahə ilə rahat məşğul ola bilərlər. Bunun üzərində uzun müddət çalışmalı, təcrübə əldə edib başlanılmalıdır. Aparatda işləməyi öyrənmək kosmetoloq olmaq deyil”.

Müsahibimizin sözlərinə görə, bu cür məsuliyyətsiz kosmetoloqlar pasiyentlərə ciddi problem yaradırlar. Belə ki, onlar üzün sinirlərindən, quruluşundan, damarlarından xəbərdar olmadıqları üçün yanlışlara yol verirlər: “Damarlardan qan alırlar və onu üzə vururlar. Bir çox hallarda dəri-

diplomlarını yoxlamalıdır”.

Ekspertlər eyni zamanda iddia edirlər ki, problemin həlli üçün birinci növbədə istifadəsinə imkan verilən müalicə metodları müəyyən olunmalıdır. Özbaşına hansısa müalicə metodlarından istifadə etmək olmaz. Bura ayrı-ayrı dərmanların dəri altına yeridilməsi də aiddir. Daha bir çıxış yolu isə odur ki, Səhiyyə Nazirliyi kosmetoloq kimi fəaliyyət göstərə bilən şəxslərə sertifikatlar versin. Bu halda sistemətlə olaraq kosmetoloq kimi fəaliyyət göstərənlərin dairəsi müəyyənləşir. Nazirlik sertifikat verərkən yoxlamalıdır ki, həmin adamın tibbi baza təhsili var, ya yox. Bundan başqa, həmin sahə üzrə müvafiq kurs keçməsi ilə bağlı da sənədi yoxlanılmalıdır.

□ Sevinc TELMANQIZI

Moskvada baş verən qasırğa Azərbaycana da gələ bilərmi...

Gülşad Məmmədova: “Küləyin güclənməsi müşahidə edilərsə də...”

Rusiyanın paytaxtı Moskvada baş verən qasırğa nəticəsində ölənlər və yaralananlar var. Rusiya Tədqiqat Komitəsinin rəsmi nümayəndəsi Svetlana Petrenkonun Rusiya mətbuatına verdiyi məlumata görə, onlara 11 nəfərin paytaxtda, 3 nəfərin isə Moskva vilayətində həlak olması barədə məlumat daxil olub. Moskva Şəhər Səhiyyə Departamentinin rəhbəri Aleksey Xrunov isə TASS-a bildirdi ki, təbii fəlakət nəticəsində 168 nəfər xəsarət alıb. Onlardan 146 nəfəri paytaxtdan 15 xəstəxanaya hospitalizə edilib. 146 nəfər hələ də xəstəxanadadır. Onlardan 22-si uşaqlardır. Xəsarət alanlara yardım üçün baş mütəxəssislərdən ibarət əlavə tibbi briqadalar təşkil edilib. Qeyd edək ki, qasırğa nəticəsində paytaxt Moskvanın ayrı-ayrı rayonlarında ağaclar aşır, binaların dam örtüyü uçub. Avtobus dayanacaqları aşır. Elektrik dirəkləri sınıb. Paytaxtın elektrik enerjisi təchizatında problemlər yaranıb. Hazırda dəyən ziyanın məbləği hesablanır.

Azərbaycanın bir sıra rayonlarında da bir neçə gündür ki, güclü külək əsir, dolu yağır. Əhalini maraqlandıran bir sual var ki, qonşu Rusiyada baş verən qasırğa Azərbaycanda da ola bilərmi?

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentinin Proqnozlar Bürosunun direktoru Gülşad Məmmədova Azərbaycanda güclü küləyin gözəllənmediyini dedi: “Mayın 31-i axşam və ayın 1-i gün ərzində şimal küləyinin güclənməsi müşahidə olunacaq. Yəni elə güclü bir proses yoxdur. Rayonlarda da qərb küləyinin güclənməsi və yağışlı hava şəraiti gözəllənir. Küləyin aradabir güclənməsi müşahidə edilərsə də, Rusiyadakı kimi qasırğa gözəllənir”.

Ekoloq Telman Zeynalov isə Moskvada baş verən qasırğanın əslində təbii fəlakət olmadığını dedi: “Əgər sinoptiklər Azərbaycanda qasırğanın olmayacağını deyərsə, demək ki, olmayacaq. Bu realdır. Bizim dövlətimizin apardığı ekoloji siyasəti digər kapitalist dövlətlərlə, yəni Amerika, Rusiya ilə müqayisə etmək düz deyil. Rusiyada mənfə - müsbət təzyiqləri havada yaradır və qasırğa əmələ gətirirlər. Bu qasırğa Moskvanın bir hissəsini əhatə edib. Nə qədər insan ölüb, yaralanıb. Bunu ekoloji silahla ediblər. Qasırğa elə-belə əmələ gəlmir. Bu, təbii fəlakət deyil. Ekoloji silahla yaradılmış bir şeydir”.

□ Günel MANAFLI

MÜSAVAT

Son səhifə

N 116 (6730) 1 iyun 2017

1 saat 6 dəqiqəyə "möcüzə qadın" oldu

Filippin sakini özünə professional makiyaj çəkdiyi üçün möcüzə-qadına bənzəyib. Kişi bu obrazdakı foto-larını İnstagramdakı səhifəsində paylaşmış. Aktyor və teleaparıcı Paolo Ballesteros mütəmadi olaraq özünü məşhurlara bənzətdiyi foto-larını sosial şəbəkə vasitəsilə paylaşır. O, eyni zamanda amerikalı teleaparıcı Kayli Cennerə, müğənni Meray Keriya, filippinli aktrisa Pii Kayliyə bənzərən makiyajlarda şəkillərini paylaşmış. Vizajistin İnstagram səhifəsini 2 milyon nəfərdən artıq istifadəçi izləyir.

Bununla belə, 34 yaşlı Ballesteros öz facebook səhifəsində də yeni obrazların yaradılması prosesini canlı olaraq yayımlayır. Onun möcüzə qadına çevrilməsi prosesi 1 saat 6 dəqiqəyə başa gəlib.

Möcüzə qadın - populyar komikslərdən birinin personajıdır.

Paltaryuyan maşını təmir etmək istədi, başı maşının içində qaldı

Çində başını paltaryuyan maşının içinə salan adamın kəmərinə yanğınsöndürənlər gəlib. Lenta.ru saytının xəbərinə görə, Çinin Fuzhou şəhərində adı açıqlanmayan bir kişi evdə paltaryuyan maşının xarab olduğunu görüb, özü təmirə girişib. Problemin hardan qaynaqlandığını tapmaq üçün başını maşının içinə soxan kişi daha sonra başını ordan çıxara bilməyib. Kişi vəziyyətdən çıxmaq üçün cibindən çıxardığı telefonla xilasetmə xidmətinə zəng edib. Paltaryuyan maşını kəsən xilasedicilər kişini vəziyyətdən çıxarıblar.

Artıq restoranlarda əllə yeyirlər

İngiltərədə aparılan bir araşdırmaya görə, insanlar ədəb qaydalarına getdikcə daha az riayət edir. Ədəb qaydası mütəxəssislərinin dediyinə görə, artıq restoranlarda əllə yemək mədəniyyəti get-gedə yayılır. Restoran sahibləri isə bu mənzərəyə o qədər də önəm vermir. Mütəxəssislər deyir ki, çəngəl-bıçaq istifadəsi vaxtilə çox əhəmiyyətli olub. Belə ki, süfrədə salfetin hara qoyulacağı, süftədə davranma qaydaları, isti yeməyi üfləməyin yanlışlığı, barmaqları yalamağın mədəniyyətsizlik sayıldığı dönmə geridə qalıb. İndi buna riayət edənlər yoxdur. Buna sə-

bəb insanların pizza, hamburger kimi fast-food vərədişinə get-gedə daha çox yiyələnməsi, bununla yemək mədəniyyətini artırmasıdır.

Pizzaçılar İtaliyada pizza satmaq istəmir

Pizza deyilən kimi ağla gələn ilk ölkə olan İtaliya artıq pizsa şəbəkələrinin tərcihi sırasında deyil. Aparılan bir araşdırmaya görə, iri pizza firmaları artıq İtaliyada şöbə açmağa tərəddüd edir. Buna səbəb İtaliyanın pis ölkə olması deyil. Sadəcə, iş adamları hesab edirlər ki, pizzanın vətəninə yeni pizza restoranı açmaq perspektiv vəd etmir. Onun əvəzində inkişaf etməkdə olan ölkələri tərcih etmək gəlirli ola bilər. ABŞ-ın ən böyük pizza şəbəkəsi olan Pizza Hutdan isə bildirişlər ki, İtaliya onların global marka keçməsinə uyğun gəlmir. İtaliyada pizza bazarı keçən il ABŞ-ı ötsə də, son beş ildə göstəricilər dəyişib. Belə ki, 2008-2013-cü illərdə ABŞ-da pizza bazarı 3 faiz artıb və illik qazanc 37.5 milyard dollara çatıb. Bunun əvəzində isə İtaliyada satışlar 10 faiz azalıb. Bununla belə, adambaşına düşən pizza xərclərinə görə italyanlar amerikalıları ötürüb. İtalyanlar keçən il pizza restoranlarında adambaşına 457 dollar xərclədikləri halda, ABŞ-da bu rəqəm 119 dollar olub.

20 sevgilisinə telefon aldırdı, onu satıb ev aldı

Çinin Şençen şəhər sakini olan bir gənc qız ona hədiyyə olunan 20 ədəd iPhone7 markalı telefonu sataraq onun puluna ev alıb. Bu barədə qızın rəfiqəsi internetdə məlumat verib. Adı açıqlanmayan çinli qızın 20 sevgilisi olub və o, onların hər birindən iPhone7 telefonu istəyib. Qızın sözlərinə görə, sevgililərinin hamısı onun bu arzusunun yerinə yetirib. O da əlində olan yeni telefonları sataraq 17 min dollara yaxın vəsait əldə edib. Həmin pula isə şəhər kənarında bir ev alaraq dostlarının yanında bununla qürrelənib. Qızın rəfiqəsi yazıb ki, sevgililəri hesabına ev alan gənc qız kasıb ailədə böyüyüb və bu evi qoca ata-anası üçün alıb.

QOÇ - Astroloji göstəricilər iyunun bu ilk günündə nahardan sonra uzaq səfərə çıxmağınızı məsləhət görür. Digər sahələrdə bir qədər passivlik hökm sürdüyündən gün ərzində neytral qalmalısınız.

BUĞA - Ulduzların düzümü səhhətinizlə bağlı bəzi problemlərlə rastlaşa biləcəyinizdən xəbərdar. Bu səbəbdən də orqanizminizə zidd olan ağır işlərdən yayınmalısınız.

ƏKİZLƏR - Bütün enerjinizi fəaliyyət prinsipinə istiqamətləndirin. Çünki gələcək perspektivləriniz ayın bu ilk günündən birbaşa asılı olacaq. Hər bir sövdələşmədə ötkəm olun.

XƏRÇƏNG - Təzə əlaqələr yaratmaq üçün ideal ərafədir. Çox güman ki, bir neçə yeniliyin şahidi olacaqsınız. Sevindirici təkliflər də labüddür. Axsam qonaqlığına getmək sizə rahatlıq gətirəcək.

ŞİR - Bütün astroloji göstəricilər bu təqvimdə maraqlı səfərlərə çıxacağınıza işarə edir. Ürəyinizcə olan maraqlı adamlarla görüşləriniz də labüdləşəcək. Qətiyyətlə ac qalmayın.

QIZ - İyunun bu ilk günü sizin üçün həddindən ziyadə uğurlu keçəcək. Yalnız saat 13-15 arası mübahisələr mümkündür. Maraqlı şəxslərlə rastlaşmağınız, eləcə də yeni təkliflər sizi sevindirəcək.

TƏRƏZİ - Demək olar ki, günün bütün saatlarında ümumi ovqatınız xoş olacaq. Ünsiyyətdə olduqlarınız sizi anlayacaq. Əgər büdcəniz imkan versə, uzaq səfərə çıxmağa dəyər.

ƏQRƏB - İkitərəfli əlaqələr zəminində çox uğurlu gedişlər edə bilərsiniz. Bu ay üçün nəzərdə tutduğunuz iş planlarını məhz indi təyin etməlisiniz. Aldığınız təkliflər yalnız xeyrinizə ola bilər.

OXATAN - İxtiyarınızda olan bu təqvimdə üzərinizə böyük öhdəliklər düşür. Nəticənin uğurlu olacağını nəzərə alıb əzmkarlığınızı daha da artırın. Nahardan sonra büdcənizdə artım mümkündür.

OĞLAQ - Saat 13-ə qədər ev şəraitində olmağınız vacibdir. Riskli iş görmək, uzaq yola çıxmaq yolverilməzdir. Əks təqdirdə, əsəbi məqamlar yaşayacaqsınız. Axşamsa qonaqlıq gözlənilir.

SUTÖKƏN - Göy qübbəsi yalnız ev-əşiklə məşğul olmağınızı tövsiyə edir. Digər işləri isə təxirə salmağınız məsləhətdir. Yaşca sizdən kiçik olanlara qayğınızı artırın. "Hirsli başda ağıl olmaz".

BALİQLAR - O qədər də uğurlu gün deyil. Bir tərəfdən ətrafınızda lazımı adamların olmaması, digər tərəfdənsə əsəbi situasiyalar ovqatınızı korlaya bilər. Özünüzdə tamkinli aparmağa çalışın.

Qoroskop

(1 iyun)

Səbuhi Rəhimli

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Yarıcıpaq halda şirniyyat hazırlayır

Britaniyanın Noric şəhərində şirniyyat hazırlayan aspaz maykasını soyunaraq sosial şəbəkələrdə populyarlıq qazanıb. Bu barədə Daily Mail xəbər verib. 25 yaşlı Mett Adlard iki il bundan əvvəl yemək hazırlamağa başlayıb. O, müxtəlif desert və yeməkləri hazırlayarkən onu videoya çəkərək paylaşır. Roliklər üçün britaniyalı maykasını çıxarıb və ancaq önlük geyinir. Hazırda onun YouTube səhifəsini 125 min nəfər izləyir. Gənc adam izləyiciləri şokoladlı tort, ponçik, zefir, eləcə də fərqli yeməklər hazırlamağı öyrədir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.